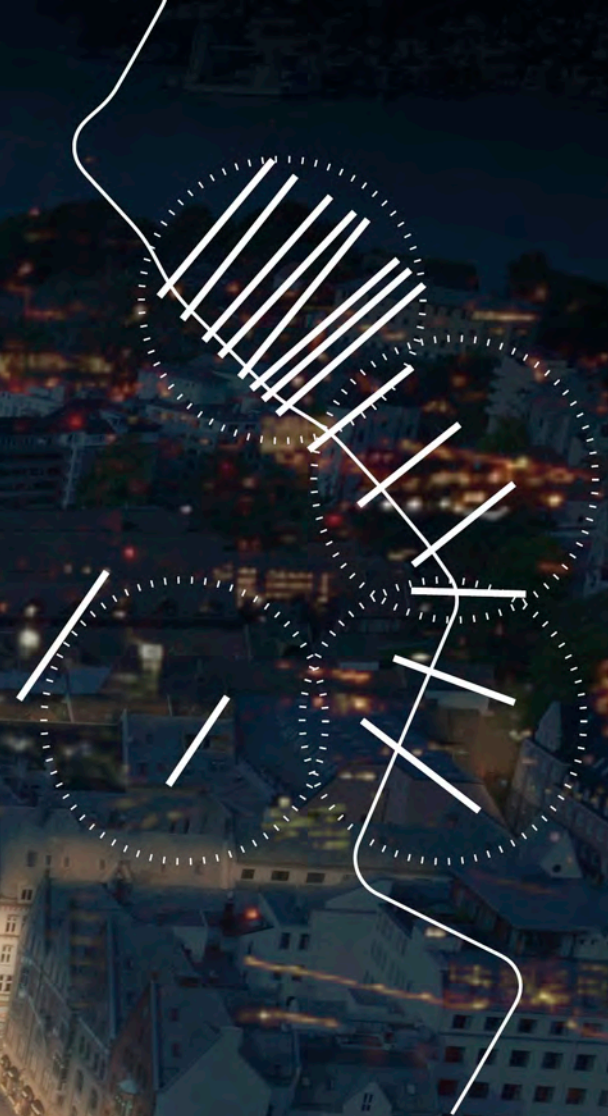

Som perler på en snor

*Plan- og designkonkurransen for området Torget - Bryggen
15. mai 2019*

Bergen havn er dynamisk, i evig forandring, og på alle måter en fortidens, nåtidens og framtidens havn. Med omsorg og forståelse for den historiske dybde trer havnen inn i framtiden med et nytt lag av rekreasjon for både turister og Bergens befolkning.

Havnens mangfoldighet krever et enkelt grep som i framtiden styrker havnen som en samlet enhet, og samtidig forsterker opplevelsen av de historiske epokene som knytter seg til byfronten mot havnen.

Vannet, kaien og et nytt sammenhengende gulv brukes som de bærende elementene for en framtidig samlet havn. Ankomsten til havnen tydeliggjøres i overgangen fra den tette bystrukturen til det åpne havnerommet, og markeres i gulvet og utstrekningen av allmenningene. Kvalitetene i fire karakteristiske områder langs havnen forsterkes ved å styrke de romlige skiftene mellom gateforløp og åpne plasser med lange siktlinjer utover Vågen.

Alle veier fører til Vågen. I framtiden føres også Vågen mot byen.

Bildeutsnitt A - Kveldsvisualisering

Sett fra fjellet er det husfasadene og belegningen nærmest husene som ser lysest ut. Lyset på Bryggen toner langsomt ut i mørket mot vannet. Lyset skaper dermed et rom langs bygningene.

Bybanen passerer husene uten å trekke sin egen linje av lys med seg.

Langs sykkelveien står det pullerter i ulike posisjoner, noen ganger på den ene siden av sykkelveien, noen ganger på den andre.

Ute ved kaien er lyset svakt og oversikten over vannet er god. En lavt plassert, svak lyslinje er plassert i vannkanten. Den belyser ikke vannet, lysforurensere ikke og ses ikke på lang avstand.

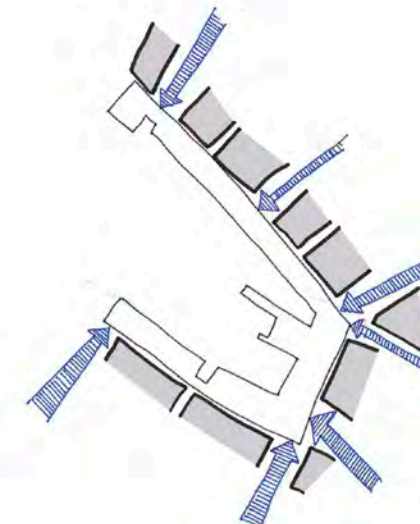
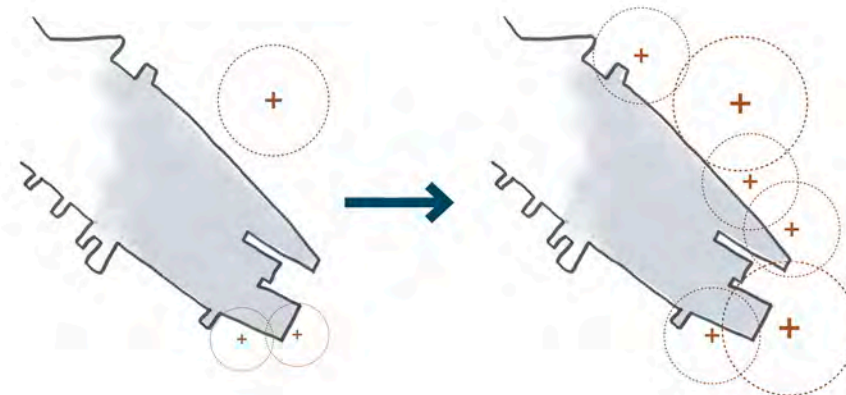

Bergens geografi og historie

Bergen er grunnlagt ved Vågen, og stedets muligheter har gjennom århundrene formet byen, fysisk og kulturelt. 1000 års historie har skapt en tydelig struktur: Vågen er samlingspunktet som alle blikk retter seg mot. Allmenninger og gater strekker seg ned mot kaien.

Vakre husfasader viser deres ansikt mot vannet og skaper identitet foran seg. Kun kaikanten tegner en lang, sammenhengende linje.

Bergens kystlinje

Langs hele kystlinjen i Bergen ligger viktige områder og funksjoner som perler på en snor. Havnen i Vågen er spesielt betydningsfull, særlig kulturhistorisk, og er kanskje den største perlen i det opplevelsesrike forløpet langs kysten.

En attraktiv by omkring Vågen

Fortellingen om den aktiviteten og de mange funksjonene som historisk sett har knyttet seg til hele kaikanten omkring Vågen styrkes, ved å spre nye attraksjoner og muligheter for opphold langs hele havneforløpet.

Målet er å skape opplevelsen av en sammenhengende, levende havn omkring Vågen, som samtidig understøtter et opplevelsesrikt forløp langs den samlede kystlinje i Bergen. De attraktive bygningene og opplevelsene styrkes og kjedes sammen.

En tydeligere struktur gjør stedet selv til en av attraksjonene.

Vågen er sentrum

Havnens rolle som et spesielt karakterfullt sted i overgangen mellom Vågen og byen styrkes. Opplevelsen av å komme inne fra den tette byveven og ut i havnens åpne rom skjer i byfronten, som danner den romlige avgrensningen av havnen.

Gulvet bearbejdes slik at det framstår og oppleves som en sammenhengende flate omkring Vågen. Allmenningene utgjør en historisk og markant struktur av forbindelse for byens innbyggere, som ledes til og fra havnen. Deres spesielle karakter styrkes fram til byfronten, hvor ankomsten til havnen skjer.

Stor romlig variasjon med ett enkelt grep

Havnens byrom og bybanen som gjest

Vågen er det overordnede bærende elementet, som byen, allmenninger og gater orienterer seg i forhold til. Havnen avgrenses av byfronten som med variert historikk og arkitektoniske uttrykk skaper en rekke varierende rom i havnen, atskilt fra hverandre av allmenningene.

Dette motivet er historisk sterkt og innpassingen av bybanen respekterer denne situasjonen. Bybanens gjennomgående linjer er nedtonet, og havnens samlede flate går på tvers av traseen, slik at bybanen passerer gjennom havnen og dens byrom som en gjest.

Allmenninger

Allmenningenes ulike kvaliteter fra parkpregede grønne forbindelser til grønne alleer og åpne byrom med siktlinjer til Vågen forsterkes, slik at de framstår som egenartede og tydelige strukturer i byen. Beplantningen trer fram i Dreggsallmenningen, Nikolaikirkeallmenningen og potensielt i Østre Murallenningen. Dette skaper en opplevelsesmessig verdi i kontrasten mellom den grønne karakter i allmenningene og den store vannflate i det urbane og åpne havnerommet.

Belegninger

Belegningene består primært av granitt og tre. Havnen domineres av en ensartet flate av storgatestein som skaper et felles gulv for den samlede havnen. Langs bebyggelsen etable-

res lett tilgjengelig belegning i granitt slik at byfronten lander i havnerommet på sitt eget gulv. Dette gir også gode oppholdsmuligheter og tilgjengelighet for uteservering. Belegningens variasjon skapes i forskjellige forbandter, formater og detaljeringer.

Belysning

Belysningskonseptet fokuserer på å styrke opplevelsen av havnens forskjellige byrom. Sjøhusenes gavler framheves med uanseelige lysarmaturer, gatelykter framhever tiden knyttet til Murbryggen, og ved det nye Torget brukes en mer moderne, wiremontert belysning. I hjertet av havnen er belysningen av Torget høyt prioritert, og bybanens holdeplass er på den måten underordnet og framstår mer som en lysning i havnen. Denne hierarkiske oppbygningen i belysningen underbygger at bybanen er en gjest og at byrommet er i fokus.

Tilkomsten til vannet

I bunnen av Vågen bearbeides kaikanten i på to steder som styrker sammenhengen mellom byen og Vågen og skaper en direkte tilkomst til vannet. Dermed blir vannet tilgjengelig på en ny måte og blir et sanselig, estetisk og lekende element helt inn til byrommene.

Kulturminner

De historiske sekvensene og sammenhengene framheves som varierte byrom i havnen, og forståelsen for allmenninger, kaiområder og historisk bebyggelsesstruktur styrkes. Gjen-

nom en rekke grep økes samspillet med og orienteringen mot vannet, funksjoner knyttes til hele kaikanten for å skape byliv i hele havnen, og havnens og bryggebebyggelsens karakter og romlige forløp styrkes.

Tilgjengelighet

Utformningen av belegning, møbler og kanter i havnen bygger på ønsket om å skape inkluderende byrom, hvor både de funksjonelle grep og de estetiske og sanselige opplevelser er tilgjengelige for alle. Sammenhengende ledelinjer i form av gangstein i granitt ligger langs kaien i gangsonen og knytter seg til bybanens holdeplass. Holdeplassen følger designprinsippene som allerede er bestemt for bybanen. Ved de nye paviljongene etableres det et hevet platå. Her er atkomsten til platået via ramper som ligger i forlengelsen av flyten gjennom paviljongene. På Torget i Vågsbunnen suppleres trappeanlegget med en rampe som er universelt utformet slik at alle har mulighet til å komme ned og berøre vannet under den nye takoverdekningen.

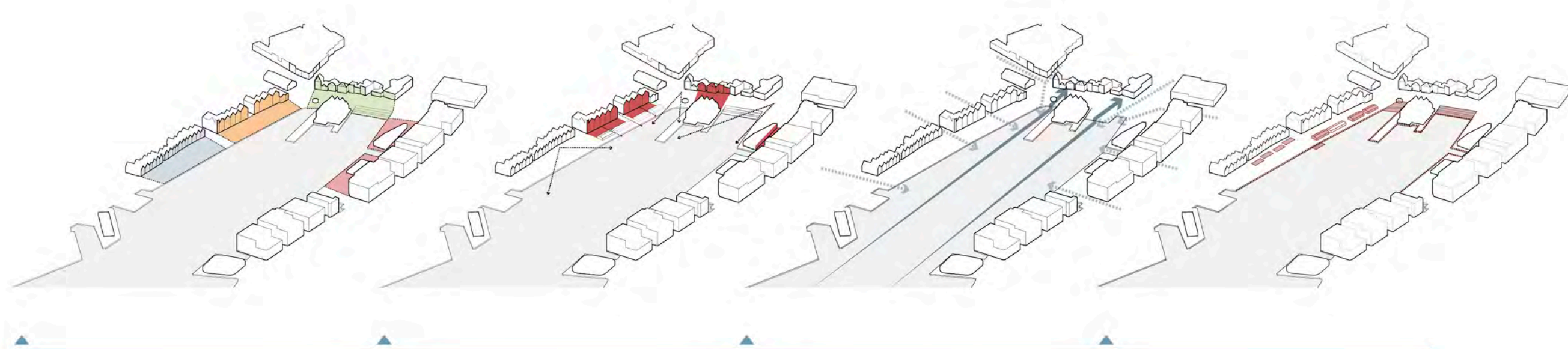
Ved å flytte markedsbodene til langstrakte paviljonger langs Murbryggen frigis areal på Torget til en enkel og lettforståelig flyt både til og forbi holdeplassen. Ved å frigi sjøbodarealene foran Zachariasbryggen i gjeldende regulering kan Torget bli nytt samlingssted i Bergen.

Teknisk gjennomførbarhet

Forslaget bygger på velkjente belegningsstrukturer, materialer og byggemåter. Forslaget bygger på en belegningsstrategi som skaper et samlande belegningsbilde og framhever de forskjellige romlige kvaliteter langs havnen. Dette sikres ved å bruke en liten materialpalett som varieres gjennom forskjellige nyanser og overflatebehandlinger. Det gjør forslaget robust overfor inndelinger i byggefaser og implementering av nye elementer. Ved å integrere verdifulle eksisterende belegning i strategien, særlig ved Mathallen, så minimeres omfanget av inngrep.

Den største delen av områdets belegningstype er granittstorgatestein. Granitt utmerker seg også ved å være et materiale som har en lang levetid, som enkelt kan vedlikeholdes og som kan tilpasses nesten sømløst i bybanens trasé.

Fire byrom i ett

Bryggen, Murbryggen, Torget og Strandkaien er de fire vesentlige byrommene med hvert sin egenart. De historiske epokene trer fram og markerer de overordnede estetiske og romlige overgangene. Disse fire byrommene utgjør spesielle kvaliteter og som helheter forsterkes de av fellesskapet omkring Vågen.

Romlig variasjon

Havnen oppleves i dag stor og åpen, og som gjest er man i tvil om når man egentlig er kommet til havnen. Skiftende og trafikkpreget belegning skaper diffuse overganger og en uklar forståelse av havnens ulike rom og historiske kvaliteter. Dette skyldes særlig en manglende sammenheng mellom byrom, gulv, fasader og kanter.

Historisk sett har havnen vært preget av mindre byggerier og smale havnearealer med romlig variasjon, menneskelig skala og intime forløp.

For å styrke den historiske fortellingen og den opplevelsesmessige kvaliteten av byrommene langs havnen skapes en romlig variasjon av markante og åpne rom, og mer gatepregede forløp mellom byen og Vågen. I overgangen mellom gateforløp og åpne rom artikuleres de ulike romlige kvalitetene, og opplevelsen av de store, åpne rom og lange siktlinjer ved Bryggen og Torget tilføres en spesiell opplevelsesmessig verdi. På denne måten fjernes de diffuse overgangene og nye tilføres for å framkalle det tydelige bildet av fortidens, nåtidens og framtidens havn.

Byen og vannet

Fortellingen om et innbyrdes og gjensidig forhold mellom byens vann og vannet i Vågen tydeliggjøres og brukes strukturelt, sanselig og for rekreasjon.

Overvannshåndteringen tar utgangspunkt i terrenget og den historiske by- og gatestrukturen som er rettet mot Vågen. Overvannsrennene brukes som et gjennomgående element som understreker byens topografi og historiske sammenheng med Vågen. Samtidig bidrar overvannsrennene til en karakteristisk struktur i havnens samlede gulv.

I Vågsbunnen får vannet en helt annen betydning i det Torget er utformet med to terrasserte platåer som strekker seg ned i havet. Her, i sentrum av Bergen, kan man nå vannet med hendene.

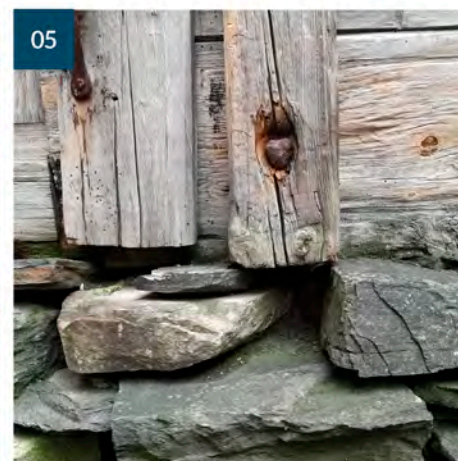
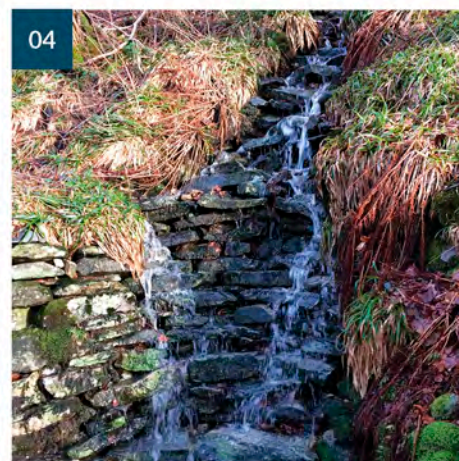
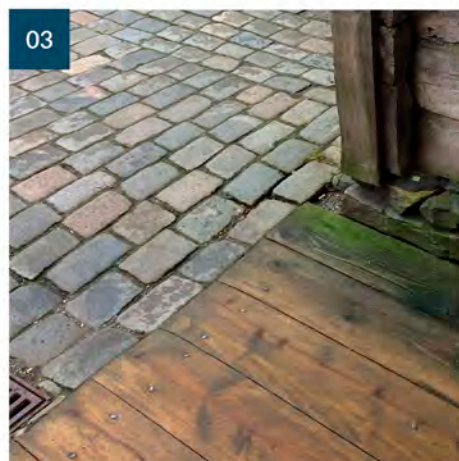
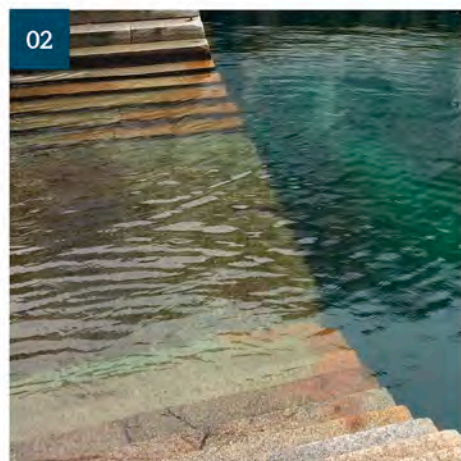
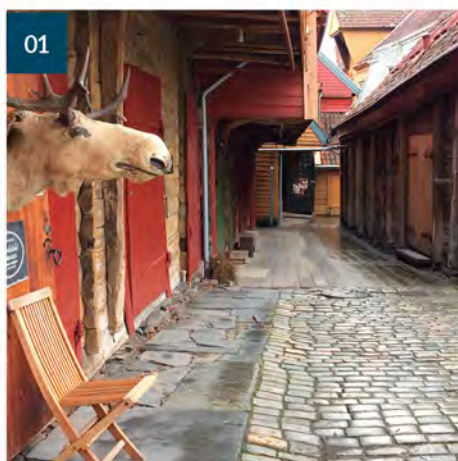
Framtidens havn for rekreasjon

Historien om Bergens havn som den store markedsplassen er viktig og preger utformingen av de omkransende bygningene. Denne fortellingen og stedets ånd bringes inn i nåtidens kontekst, hvor byens innbyggere og turister fra hele verden vil gå på oppdagelse i de historiske lag og skape deres egne nye fortellinger. Ved å tilføre varierte muligheter for opphold, aktiviteter og fortolke de gamle markedsfunksjonene, trer havnen i en inn ny sammenheng med byen som den rekreative og samlende perle på den lange snoren langs Bergens vannkant.

Referanser fra Bergen

- 01 Skifer og storgatestein
- 02 Lys granitt i havnen
- 03 Storgatestein og tredekke
- 04 Vannløp
- 06 Granitt og tre

Stedet er historisk og robust - det er løsningen også

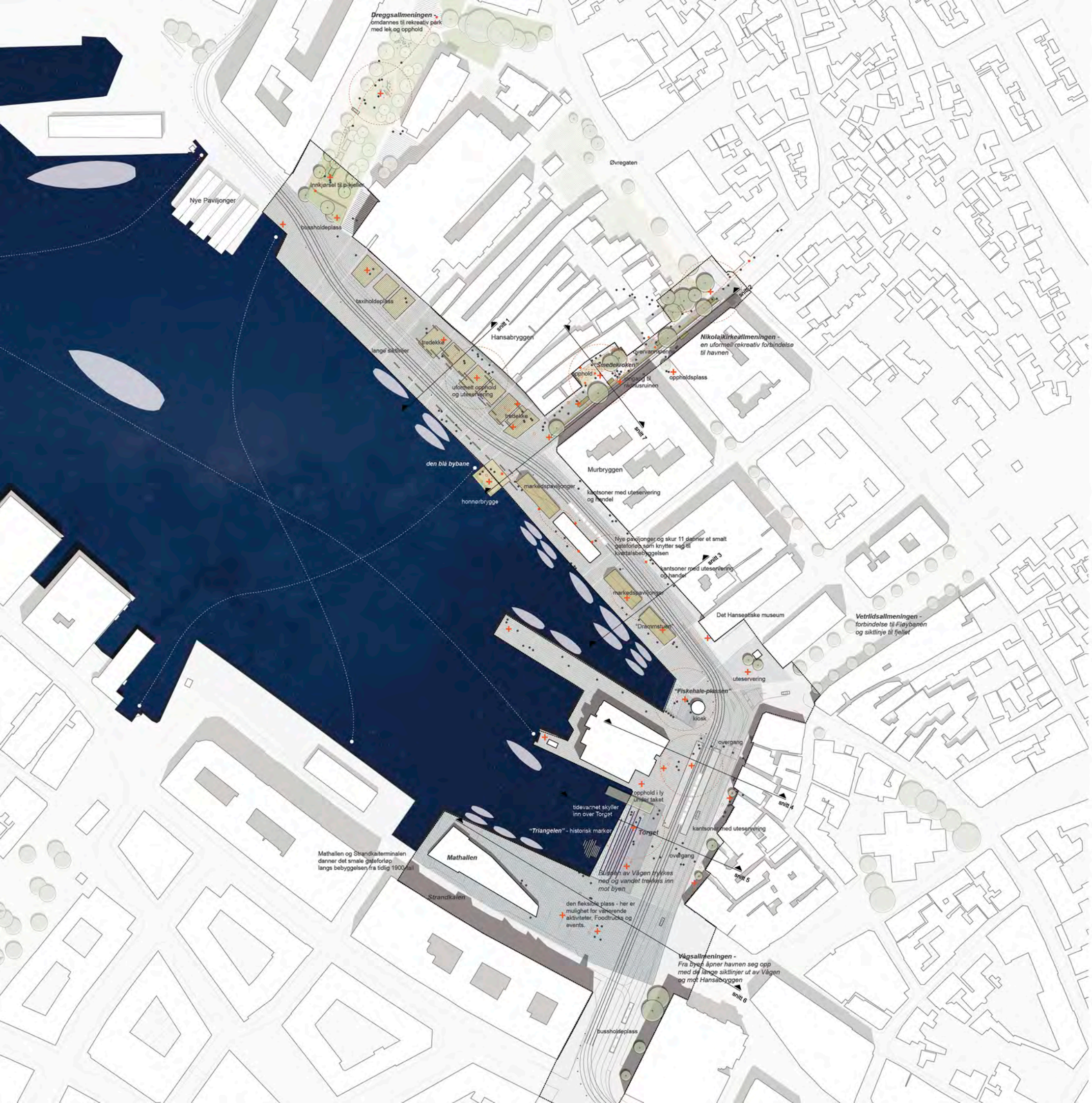
Bybanen går gjennom ulike byrom på sin vei over Torget og Bryggen. Dette enkle konseptet er basert på områdets eksisterende, karakteristiske struktur om er synlig for alle. Ved å forsterke denne strukturen blir bybanen ikke det mest dominerende elementet.

De mange byrommene som bybanen beveger seg gjennom er et overordnet prinsipp som danner bakgrunnen for forskjellige detaljer og utforminger. Derfor er løsningen robust overfor tilpasninger til tekniske forhold, endret linjeføring og mye annet som kan oppstå når den skal bli virkelighet.

På et fysisk plan dreier prosjektet seg om belegning, beplantning og belysning. Robustheten er derfor også fysisk.

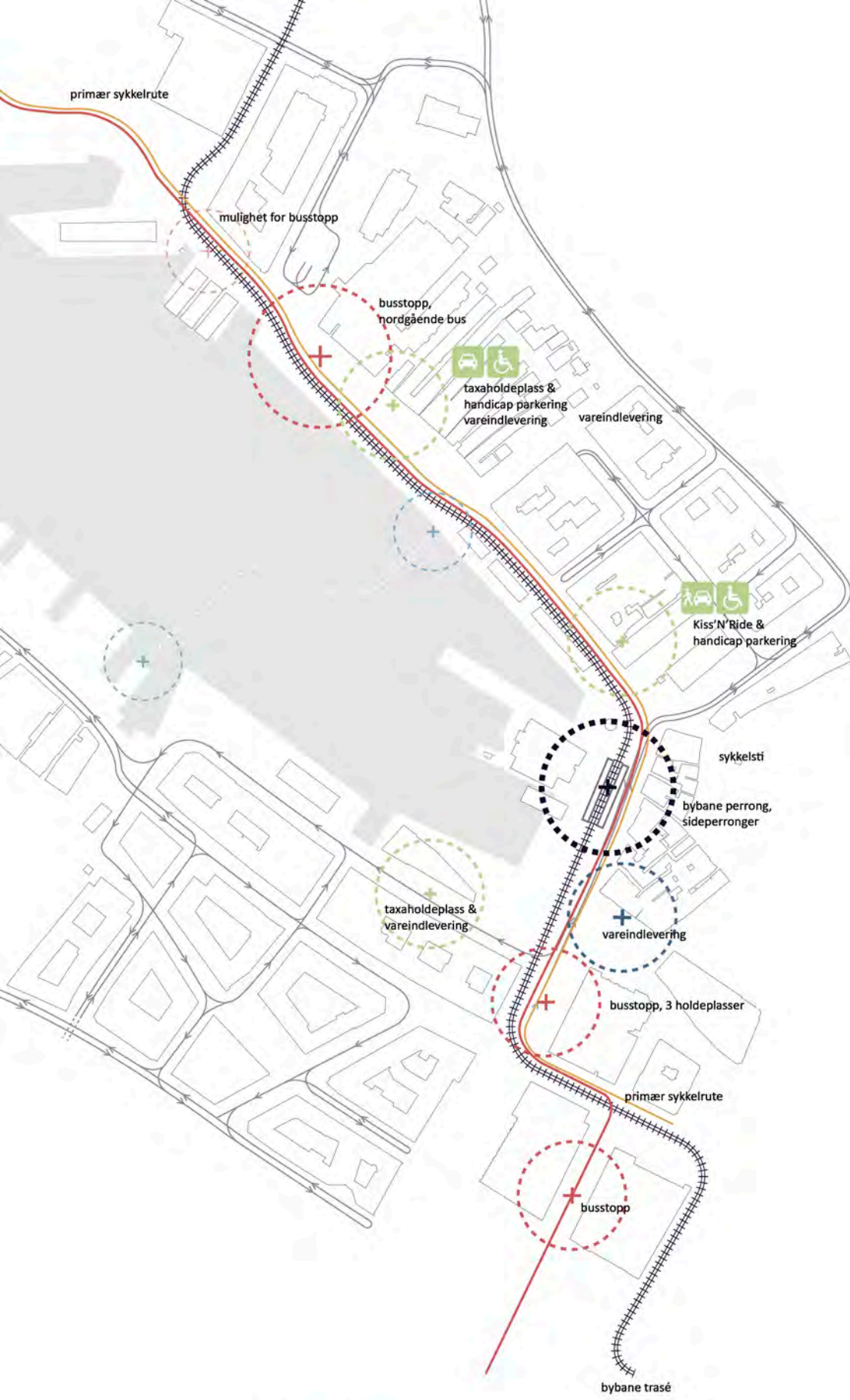
Uansett hva slags forandringer som måtte oppstå under utviklingen av prosjektet eller i fremtiden, så vil det sterke konseptet holde seg uten at helheten tar skade.

Oversiktsplan 1:2000

FASEPLAN

Etappevis realisering

Forslagets fire byrom realiseres ett etter ett før etableringen av Bybanen. På denne måten konsentreres anleggsarbeidene i lokalt avgrensede områder, trafikken vil kunne avvikles med færrest mulige avbrudd og de enkelte byrom i havnen vil være tilgjengelige og brukbare byrom for byens borgere og turister fra starten av.

For å frigjøre plass til de nye menneskestrømmene som følger med Bybanens holdeplass, er det nødvendig å flytte noen av Torgets markedsfunksjoner inn i de nye paviljongene. Derfor realiseres forslaget ved Murbryggen som det første. Bussholdeplassene ved Torgallmenningen og Dreggsallmenningen realiseres likeledes tidlig, så busstrafikk kan avvikles gjennom havnen etter hvert som den utvikles. Deretter kan nytt belegg og oppholdsplasser på Torget samt arealene ved Bryggen realiseres. Det kan være en fordel å realisere Bryggen som det siste, da det på den måten blir mer tid til å heve så mange av bygningene som mulig, og dermed minske eventuelle utfordringer med realiseringen av de to parallelle prosjektene.

Energipunkter

Midlertidige aktiviteter kan settes i gang i Dreggsallmenningen, der det settes fokus på den nye rekreative parken i enden av havnen. Ved Nikolaikirkeallmenningen, der det er særlig fokus på den nye plassen Smedekroken, rådhusruinen, Honnørbryggen og den blå bybane. På Torget og Fiskehaleplassen, settes det fokus på vannets særskilte

rolle ved de nye oppholdsmulighetene. For å styrke opplevelsen av havnen som en sammenhengende helhet og av allmenningenes rolle, kunne det med fordel også etableres et energipunkt ved Østre Murallmenningen.

Uavhengigheter

Allmenningene vil kunne realiseres uavhengig. Som en del av det verdifulle kulturmiljøet prioriteres Nikolaikirkeallmenningen høyt, på samme måte som Dreggsallmenningen kan kickstarte en ny strøm av mennesker gjennom havnen og mot det nye rekreative utflukstmålet for byens borgere. De lokale tilpasningene i belegget ved Torgallmenningen, Vågsallmenningen og Vetrilidsallmenningen kan igangsettes tidlig.

TRAFIKK

Sammenflettingen av alle trafikkformene skjer på de gåendes premisser. Bybanen kjører med lav hastighet over kaien. Traseen markeres diskret i belegningen slik at man intuitivt forstår hvor det er trygt å bevege seg og hvor man skal være oppmerksom, både fra de gåendes og syklendes perspektiv.

Sykelveien er toveiskjørt legger seg på innersiden toveiskjørt, og gjør det enkelt å nå målpunkter langs strekket, utformet med svinger, tverrgående linjer og overvannsrenner som demper sykkelhastigheten i punkter der mange gående skal kunne passere.

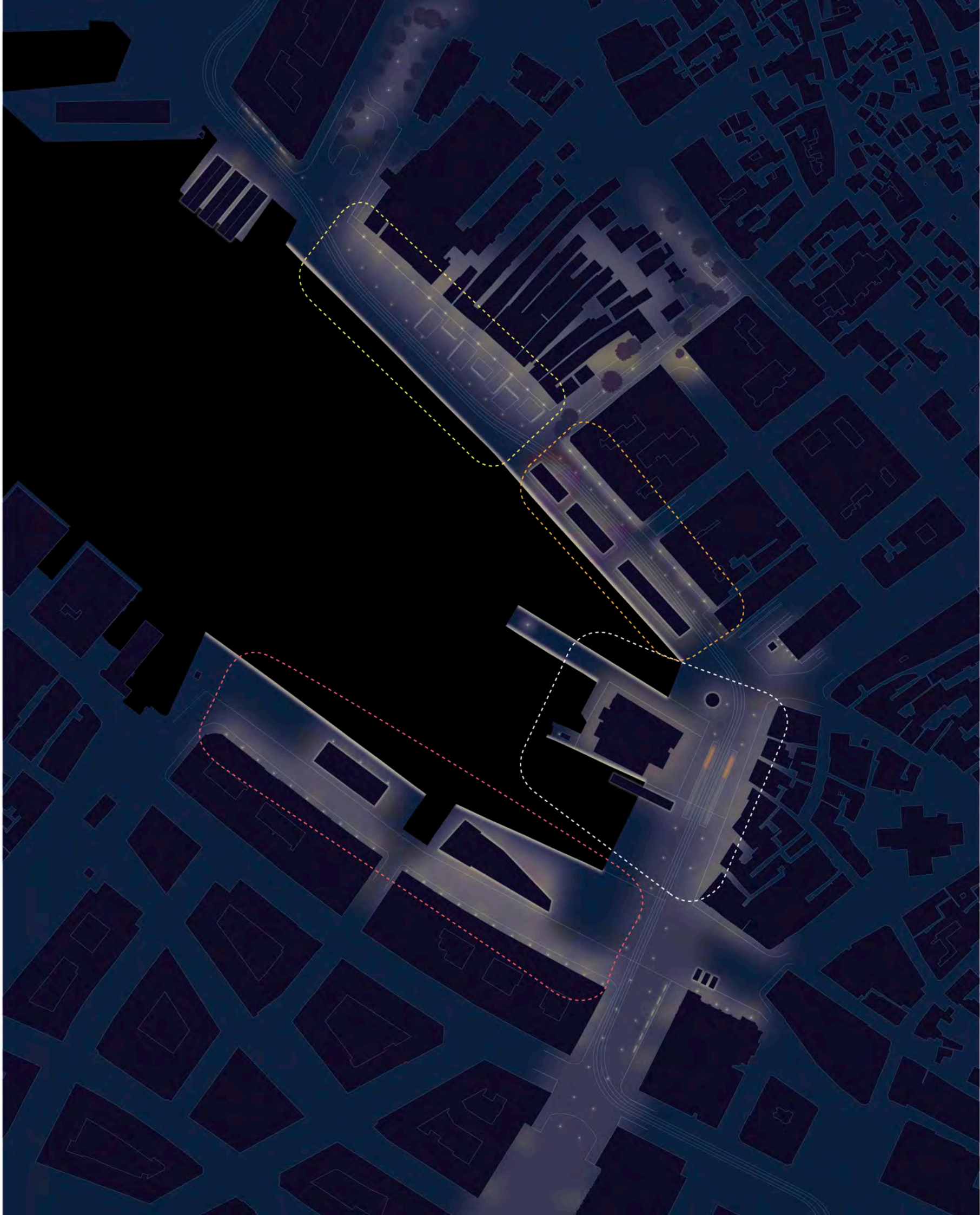
Når bybanen implementeres antas det at antallet busser på kaiene vil reduseres kraftig. Forslaget samler derfor alle busstopp i hver ende av havneområdet. Derfor lokaliseres

det første stoppet ved Torget, hvor det også er stopp i dag. Her ligger stoppet i tett tilknytning til bybanen og gjør det enkelt å bygge transportmiddel. Det andre stoppet lokaliseres ved Dreggsallmenningen, i nærheten av hoteller, en oppgradert park og i kort avstand fra bryggebebyggelsen. Varierende transportformer er en utfordring for både Torget og Bryggen. Langs hele Bryggen krysser trafikken i form av syklist og bybane, på tvers av det vi anser som det naturlige havnerommet. Byrommene framheves framfor trafikklinjene ved at belysningselementer som master, pullerter osv. underbygger og tilhører de enkelte byrommene framfor trafikken. Derfor holder belysningen en lav jevnhet, dvs. at det er forskjell på lyse og mørke områder, og på den måten legges grunnlaget for at belysningen kan fungere på samme måte som en ferist for hurtigsyklisten over Torget på kveldstid.

Fotgjengerne vil primært bevege seg langs fasadene eller langs kaikanten. Ved fasadene opplever man et levende kafé- og butikkliv, og man har gleden av å oppleve de vakre fasadene på nært hold. Går man langs kaikanten er fokus på skip og båter i Vågen, paviljongene langs vannet, eller bygninger på motsatt side av Vågen.

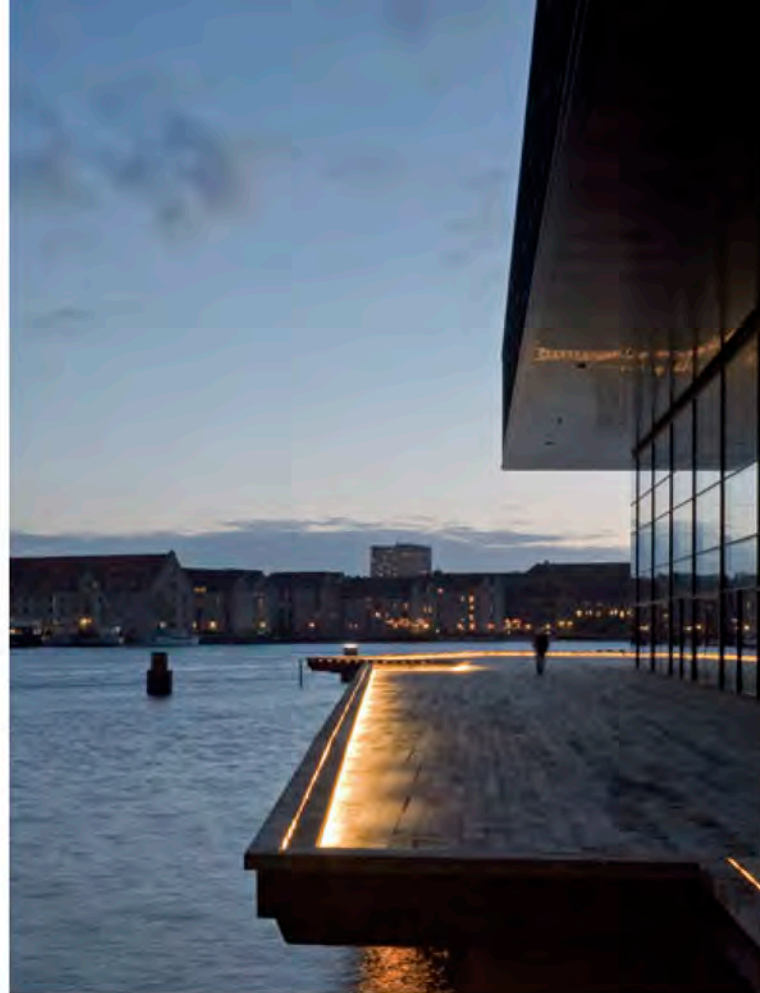
Det er plass for busstrafikken. Busser passerer Torget sammen med biltrafikk, og Bryggen med bybanen. Holdeplassene er sør for Torget og i Bryggens overgang til Slottsgaten. Taxiholdplasser legges i tilknytning til Bryggens historiske område der behovet er størst. Her kan også HC-parkering tilrettelegges. Også i Bryggens søndre del vil det etableres HC-parkering.

◀ Designkonsept belysning

Referanse: lyslinje langs kaikanten

BELYSNING

Belysningen i området bidrar til at dagtime-nes kvaliteter også er attraktive på kveldstid. Man kan orientere seg og føle seg trygg, også etter mørkets frembrudd. Evnen til å forstå og lysten til å utforske et byrom er grunnleggende elementer for trivsel. Belysningen bidrar til å opprettholde disse verdiene, og er bærebjelken i hvordan dette kan oppnås på kvelden.

På Bryggen danner fasadene et historisk bakteppe for funksjonene i byrommet. Som i scenografi skal dette bakteppet gis en glød. Dette gjøres med en serie armaturer som forholder seg til fasadene. Variasjonene i miljøet framheves i stedet for å nedtones. På Murbryggen materialiserer dette seg i at lyktene monteres på noe høyere master med en noe mer moderne karakter, sammenlignet med foran Bryggen. Lyktene har rund lyskjegle som danner et diskret rom rundt seg. For å

gi tilstrekkelig glød til fasadene suppleres det med små, integrerte moduler i mastene. Disse integreres i 2-4 meters høyde, slik at de ikke er synlige eller sjenerende fra bakkeplan. Fra avstand oppfattes fasadene som diskret og homogent lyssatt og fasaderekken framstår som et bakteppe for funksjonene langs Bryggen.

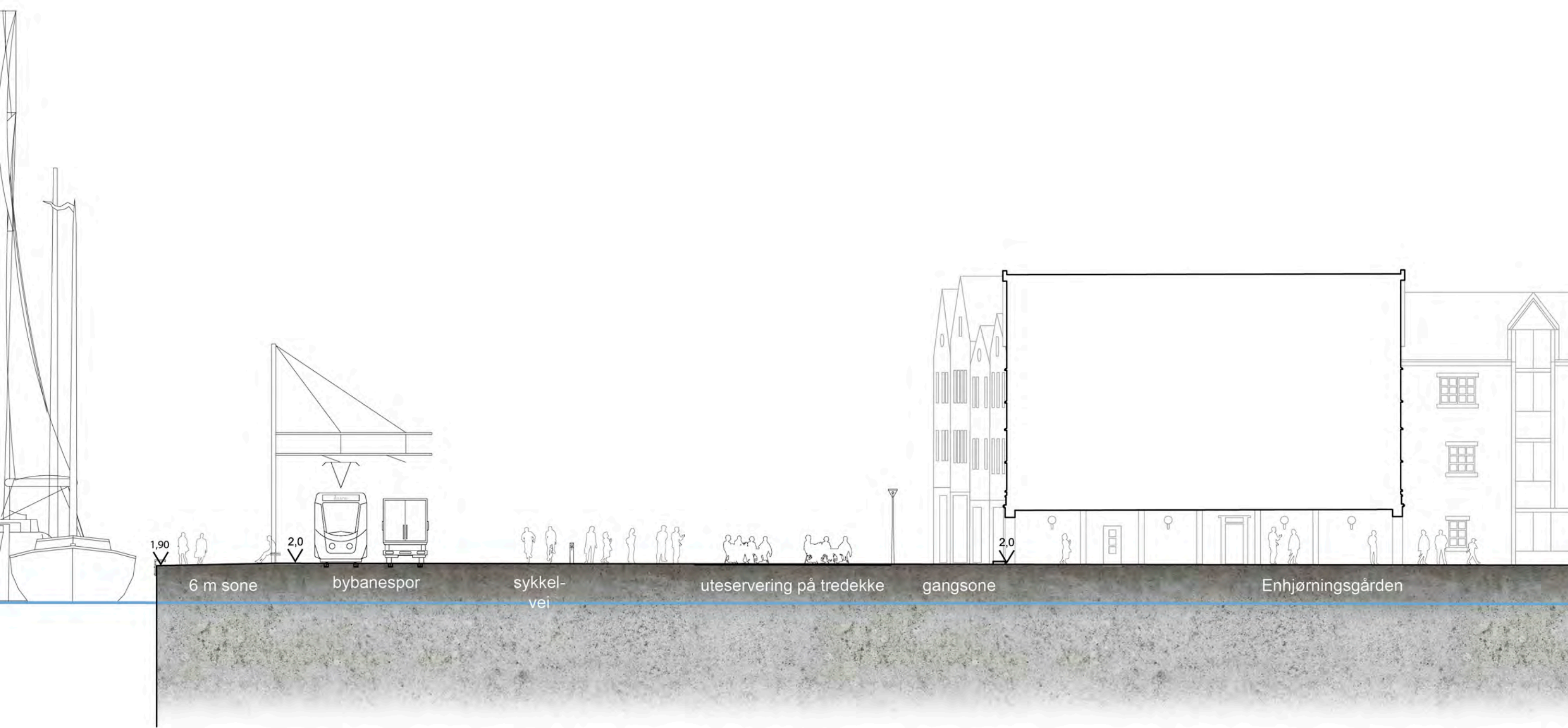
Kaikanten markeres med et lineært, meget svakt lys. Dette bidrar til at kaikanten føles trygg også om kvelden, da den alltid vil være godt markert. Dette grepet er også med på å understreke hierarkiet der fasadene står i fokus, og at det skjer en gradvis nedtrapping av lysstyrke nærmere kaikanten.

Mellom kaikanten og fasaderekken er det behov for tilstrekkelig lys for at bybanesjåføren kan passere Bryggen med gode siktforhold, og at syklisten kan finne veien, uten å oppfordres til uønsket høyt tempo. Her benyttes pullertarmaturer som et element som passer inn

midt mellom den mastmonterte lykten og den lysende linjen langs kaikanten. Pullerten har en uregelmessig plassering, slik at den ikke oppfattes som en barriere eller sammenhengende linje. Dette vil samtidig redusere jevnheten i belysning for syklistene, som bidrar til å holde tempoet på sykkelveien nede.

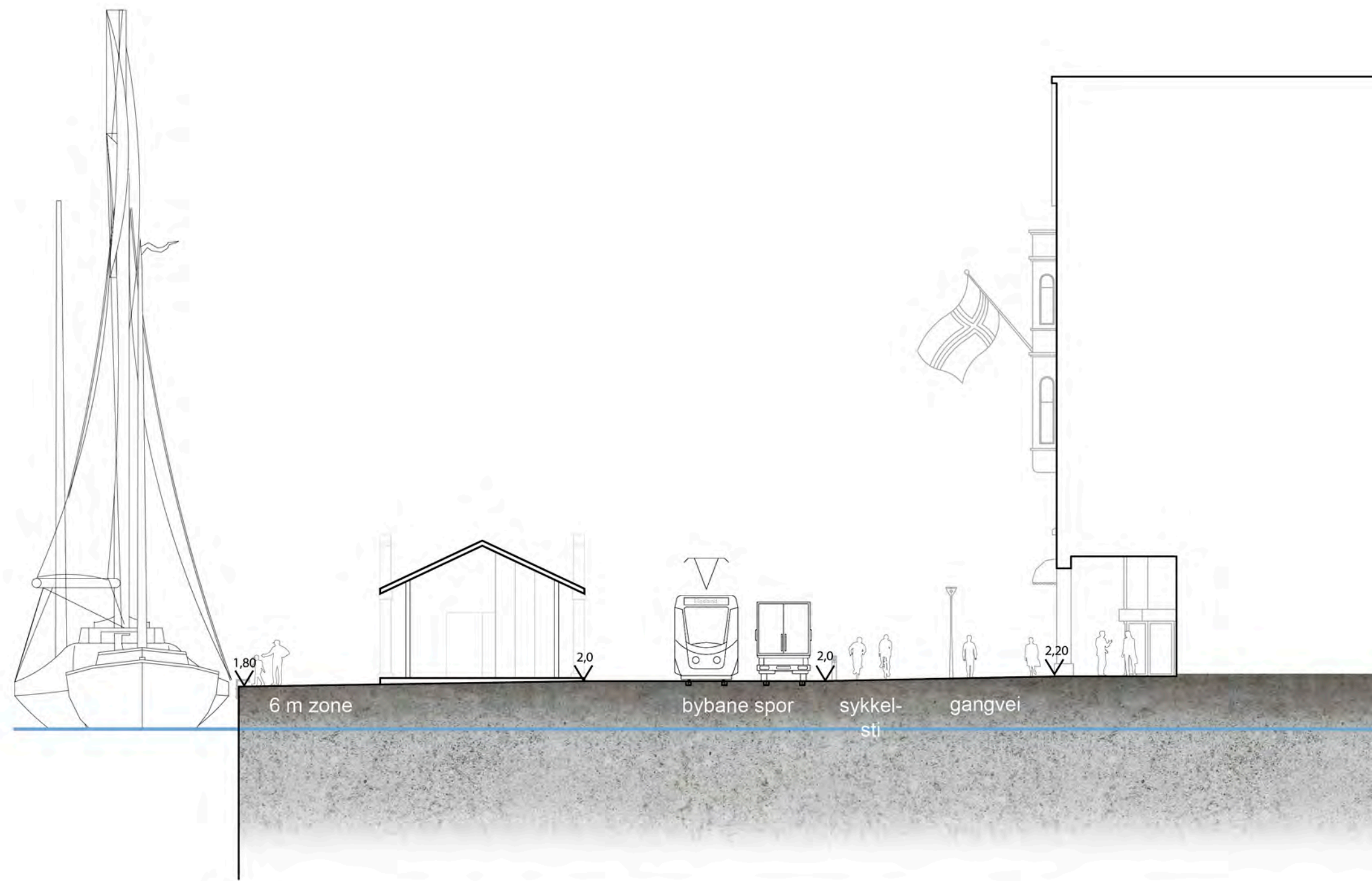
På Torget er belysningen et element som tilhører Bergen sentrum anno 2019. For allmennbelysning benyttes det vajermonterte armaturer som er i slekt med øvrig belysning i området. Dette framhever øvrige belysnings-elementer og reduserer risikoen for blanding.

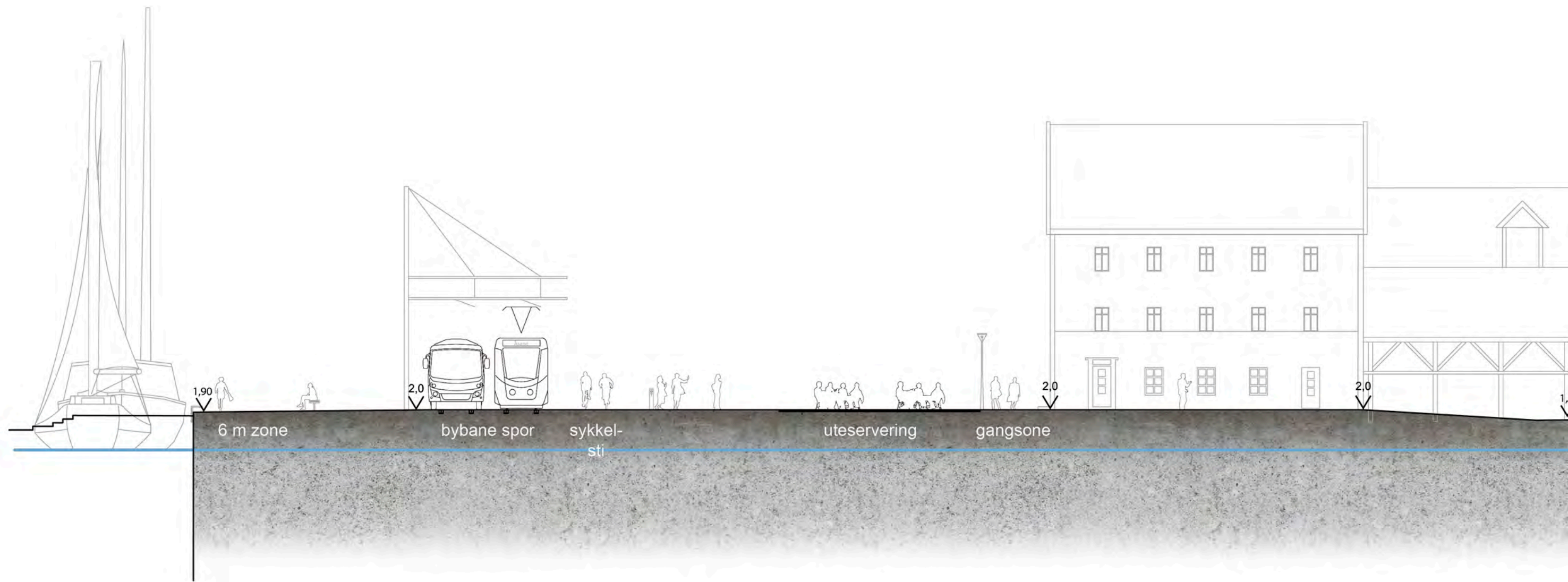
Prinsippsnitt 1, 1:200.

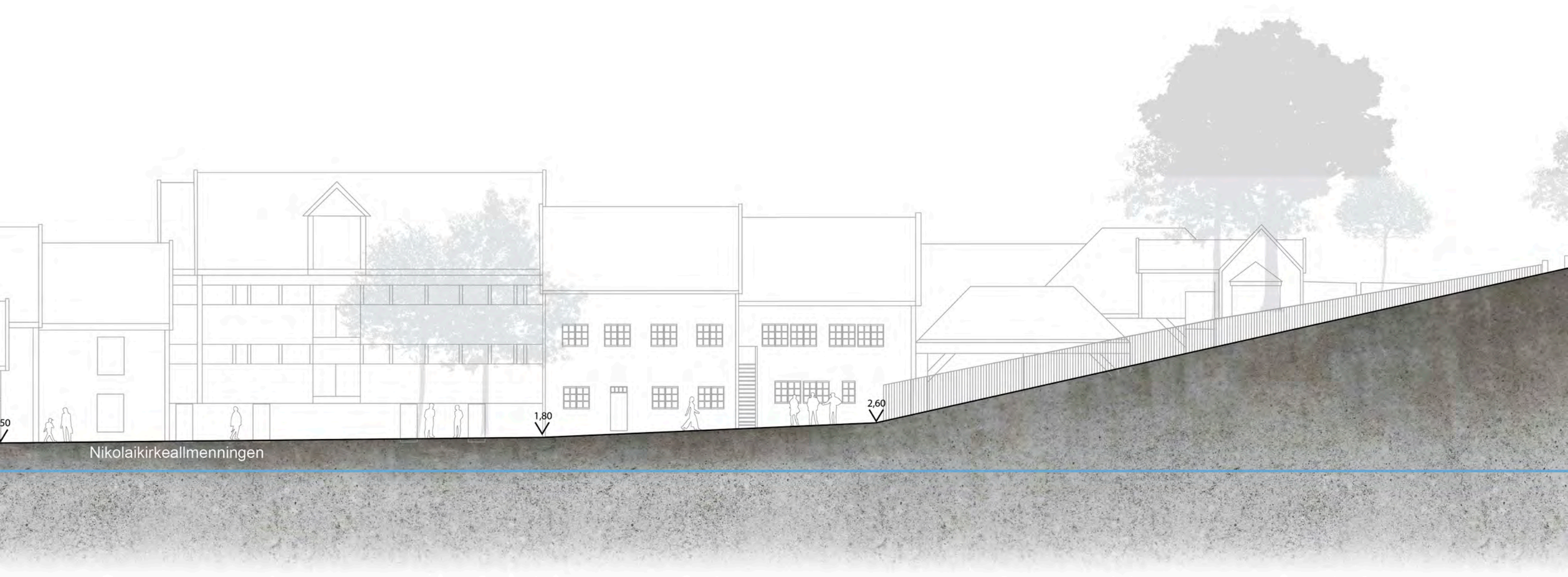
Prinsippsnitt 3, 1:200.

Prinsippsnitt 2, 1:200.

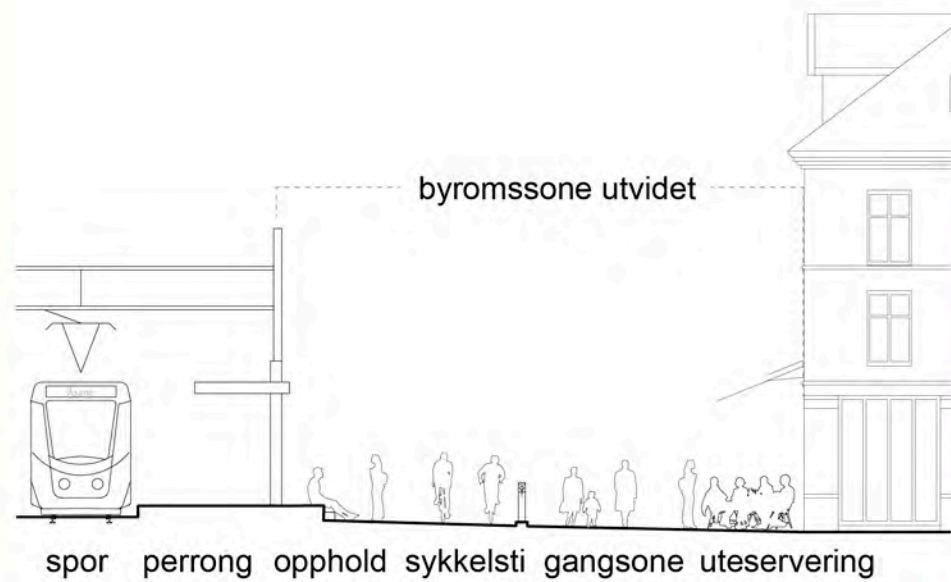
Nikolaikirkeallmenningen

Prinsippsnitt 5, 1:200.

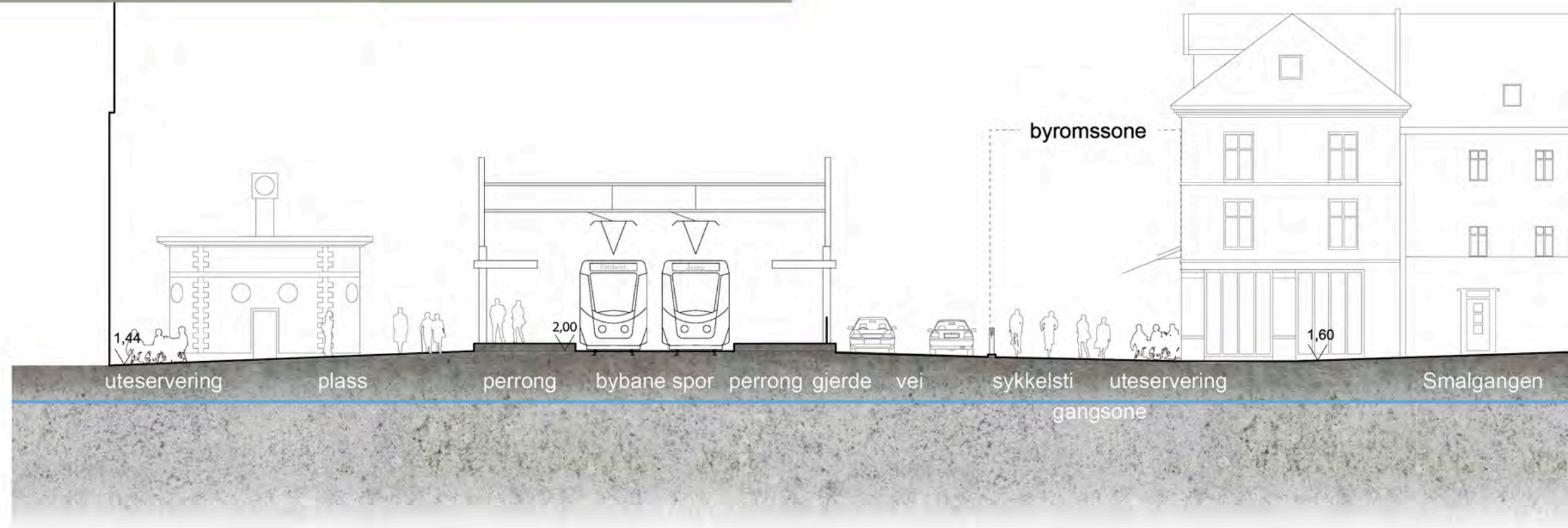

Prinsippsnitt 4, 1:200
- Fase 2, trinvis utbygning

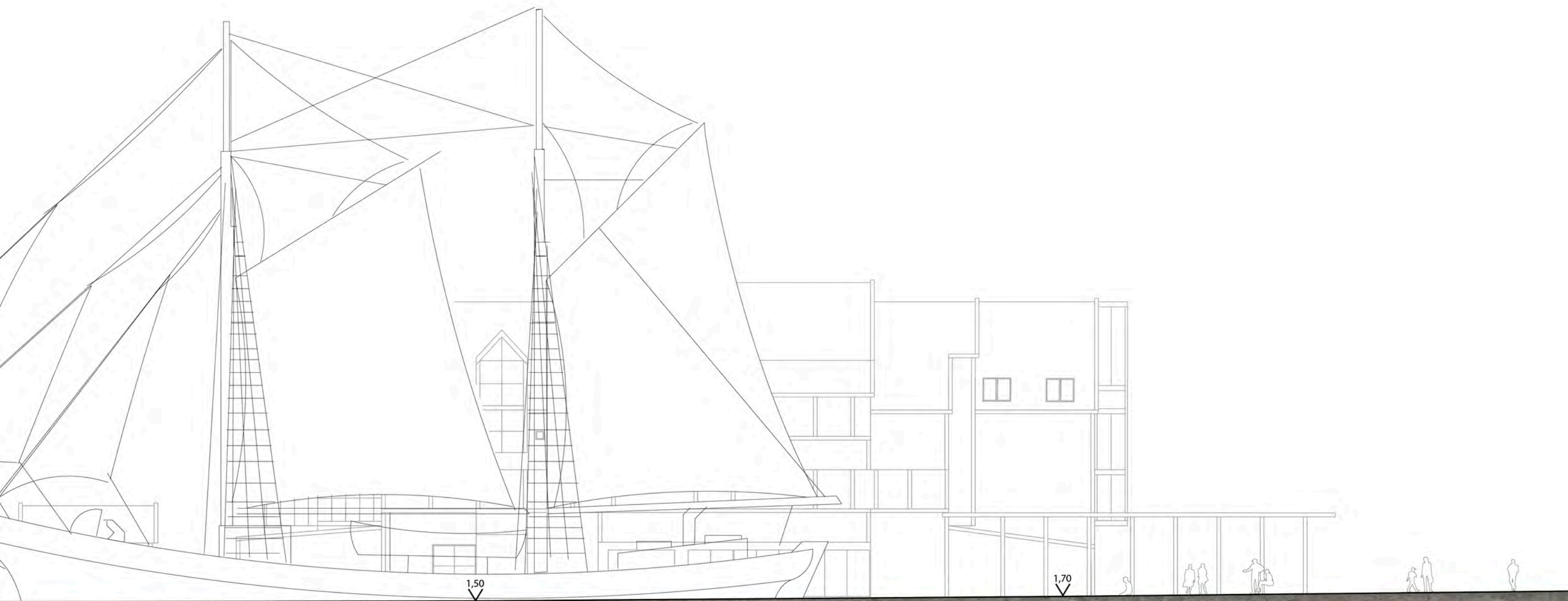
Deler av Torget kan med fordel omstruktureres, hvis det i framtiden besluttes at biltrafikk skal ledes utenom Torget og veiarealet dermed frigjøres til nye formål. Uteserveringsarealet langs bebyggelsen utvides ved å flytte gangsonen ut i det arealet der det tidligere var sykkelvei. Sykkelveien flyttes over i den høyre veibanen, og belegningen i denne veibanen erstattes for eksempel med en jettebrent storgatestein så den er kjørevennlig for syklistene. Rekkverket ved perrongene fjernes og det kan for eksempel etableres et trappelanlegg ned til den venstre veibanen, så dette arealet inngår som en naturlig del av byromssonen mellom perrongene og bebyggelsen. Fase 2 skaper på den måten gode muligheter for å utvide byromssonen mellom byen og perrongene, og dermed forbedre forholdene for handel, gående og syklistene.

spor perrong opphold sykkelsti gangsone uteservering

Prinsippsnitt 4, 1:200.

uteservering ved mathallen

1,50

1,70

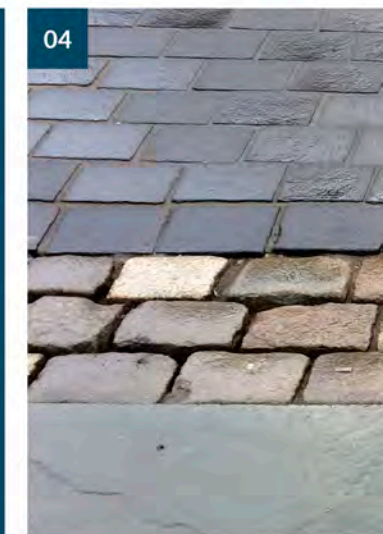
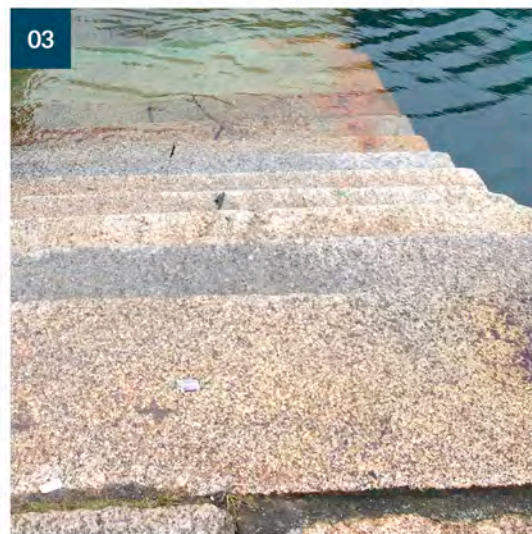
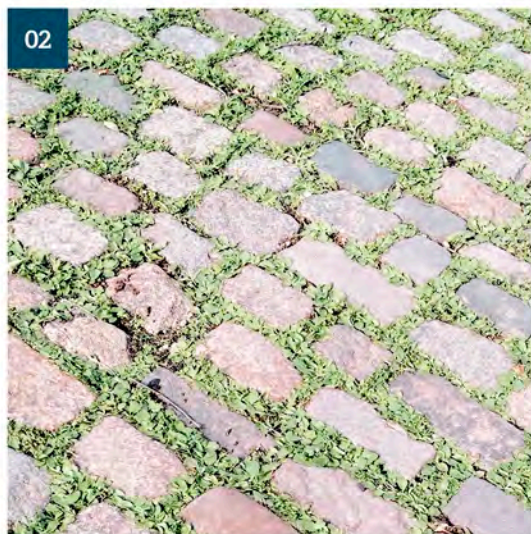
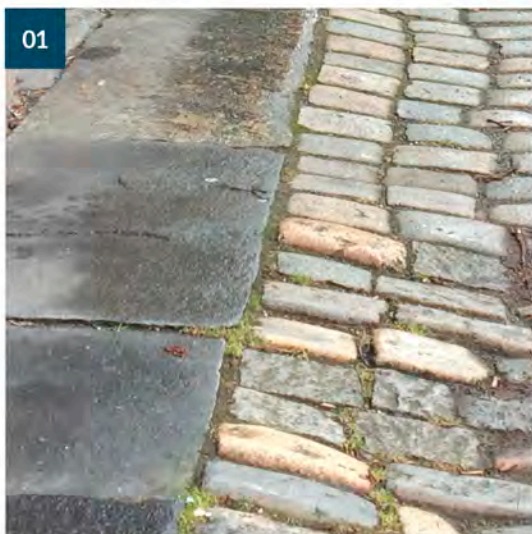
plass

Prinsippsnitt 6, 1:200.

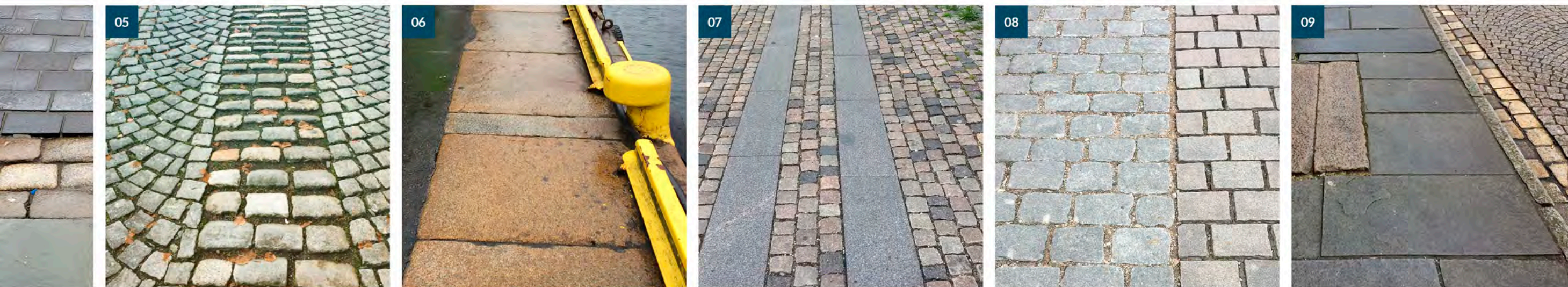

- 01 Skifer og storgatestein
- 02 Storgatestein, gressarmering
- 03 Lys granitt i avlangt format
- 04 Storgatestein og forskjellige formater av mørk belægningsstein
- 05 Storgatestein vinklet til sklisikker gangsone
- 06 Granitt ved kaikant
- 07 Ganglinjer av granitt i avlange store formater
- 08 Storgatestein - grov og fin overflate
- 09 Mørk belegningsflis i kantsone

BELEGNING

Alle belegningstypene på kaien er allerede kjent fra Bergen. Belegningen er lagt slik at de skaper fortellingen som hele løsningen bygger på, uten å dominere byrommet.

Belegningen legger seg nesten som tepper på tvers av kaien. Hvert teppe tilhører hvert sitt område. Teppene er skilt fra hverandre av linjer og overvannsrenner som ligger som forlengelser av allmenningene, gatene og fasadene. Belegningen er utført med granittstorgatestein, granittheller og skifer i varierende formater, forbandter og retninger, og med varierende overflater, fra grov til glatt. Det ligger mye manifestasjon av design i disse små detaljene.

Langs fasadene legges det mørke granittheller med god tilgjengelighet for uteservering og for gående. Dette gjelder likevel ikke bryggebebyggelsen hvor det ønskes en større grad av sammenheng i gulvet mellom bebyggelsen og Vågen. Her brukes det i stedet en jetbrent storgatestein som gir sklisikker overflate i

gangsonen. På sykkelveien legges en jetbrent storgatestein som er godt å sykle på. Ved kaikanten er det i den 6 meter brede kantsonen storgatestein hvor det legges ganglinjer av granitt i avlange store formater som gir god tilgjengelighet for blant annet rullestoler og barnevogner. Kantsonen ligger hele veien rundt Vågen og understreker møtet mellom byen og havet.

Belegningens karakter er uformell, både ved at byrommenes størrelse blir redusert, og ved at bybanens skinner underordner seg belegningsmønsteret. På denne måten får flaten større betydning enn skinnene, og ideen om bybanen som en gjest blir styrket.

Langs bygningenes sokkel får belegningen en spesiell detaljering som er tilpasset bygningenes tid og stil. Foran Murbryggen er det i dag et vanlig fortau, mens det foran Bryggen er dørstokker, trapper og porter. Dette gir de ulike bebyggelsene den korrekte basen å stå på.

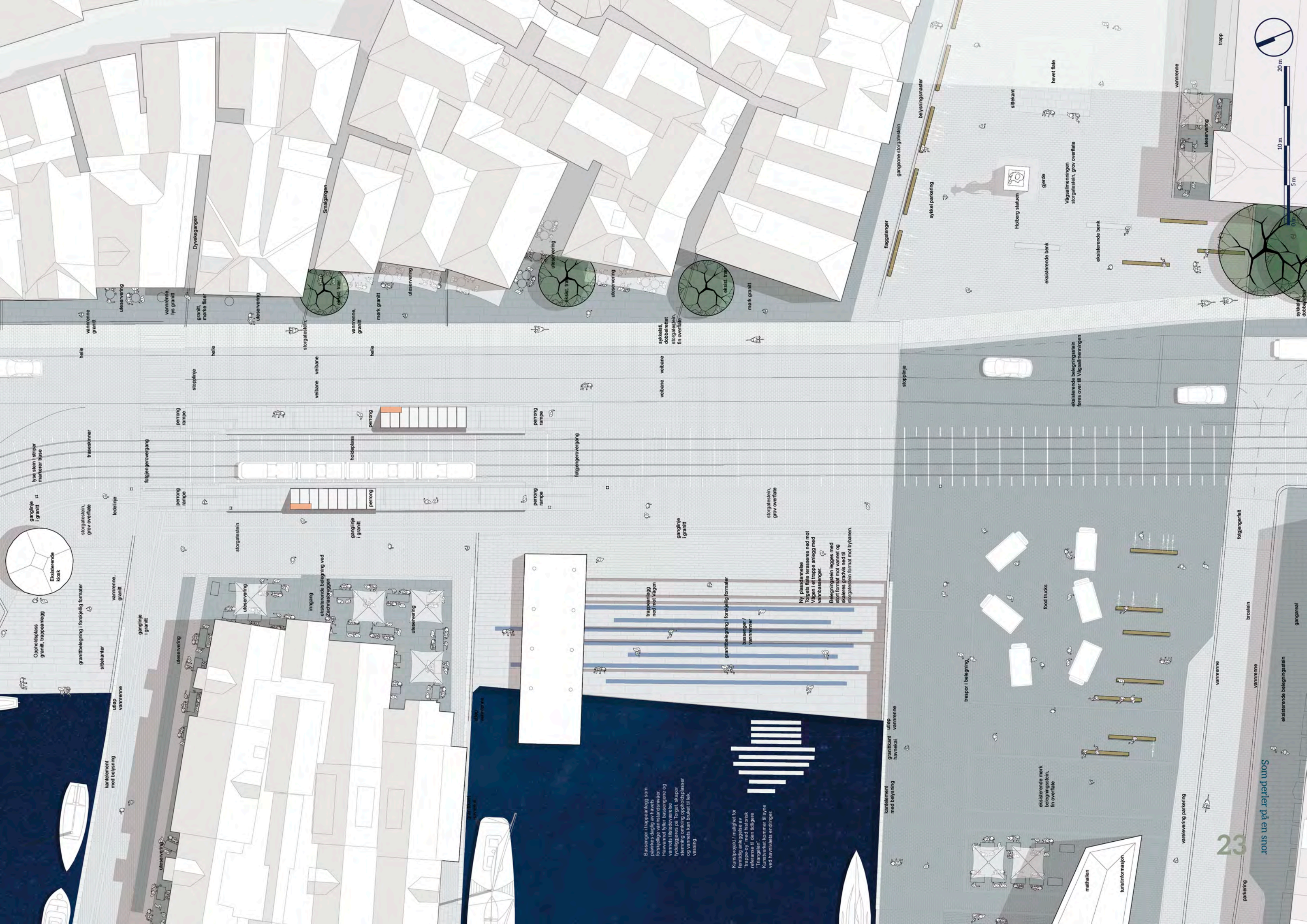
Belegningstypene bak Bryggen gjentar seg på kaiområdet foran Bryggen med trebelegning.

Belegningslinjene som fører fra allmenningene og bygningene og direkte ned til kaikanten er overvannsrenner som leder overvannet bort. Motivet er historisk og fungerer i praksis som en kapasitetsøkning av den normale avrenning. Overflatene i allmenningene fordrøyer avrenningen av store regnmengder og overvannsrennene ved kaikanten leder bort sterke vannstrømmer fra framtidige flommer. Bergens håndtering av et aspekt av klimaforandringene blir på denne måten synliggjort.

Detaljplan 1:400 - Torget

5 m
10 m
20 m

Basenget, trappenebagg som påvirket daglig av havets forskjellige vannstands nivåer. Havneet fyller bassengene og vannete tilstøtende til byggingenes på torget, skaper en levende omring opplyst plasser og en del kunstbrettet til 20% vassing.

Kunstprosjekt / mulighet for fremtidig anleggelse av trappe- og med historisk bakgrunn. Den tidligere "Torget" kunstverket kommer til syne ved havnebrettet endringer.

Ny plasserettes
Torget fyller terrassene ned mot veien i et trapp anlegg med vannbassenger.
Beligningsstein legges med stort format mot vannet og eksisterende granitt med et stort format mot torget.

Som perler på en snor

23

SERIOUS MURDER

LIVE MUSIC
BARRY CROFTS
LIVE & SOUND

GALLERIE

Bjerkreid

Scandic

LE TROPIC

◀ Bildeutsnitt C - Torget med holdeplassen for Bybanen

Rundetårnet kiosk

mast

gangzone

perrong

byb...

uteservering ved Zachariasbryggen

Snitt 4, 1:50 - med master

bane trase

perrong

veibaner

belysning

sykkelsti i
begge retninger

gangzone

mast

gangsove

bybane trase

Snitt 5a, 1:50 - med master

veibaner

sykkelsti i
begge retninger

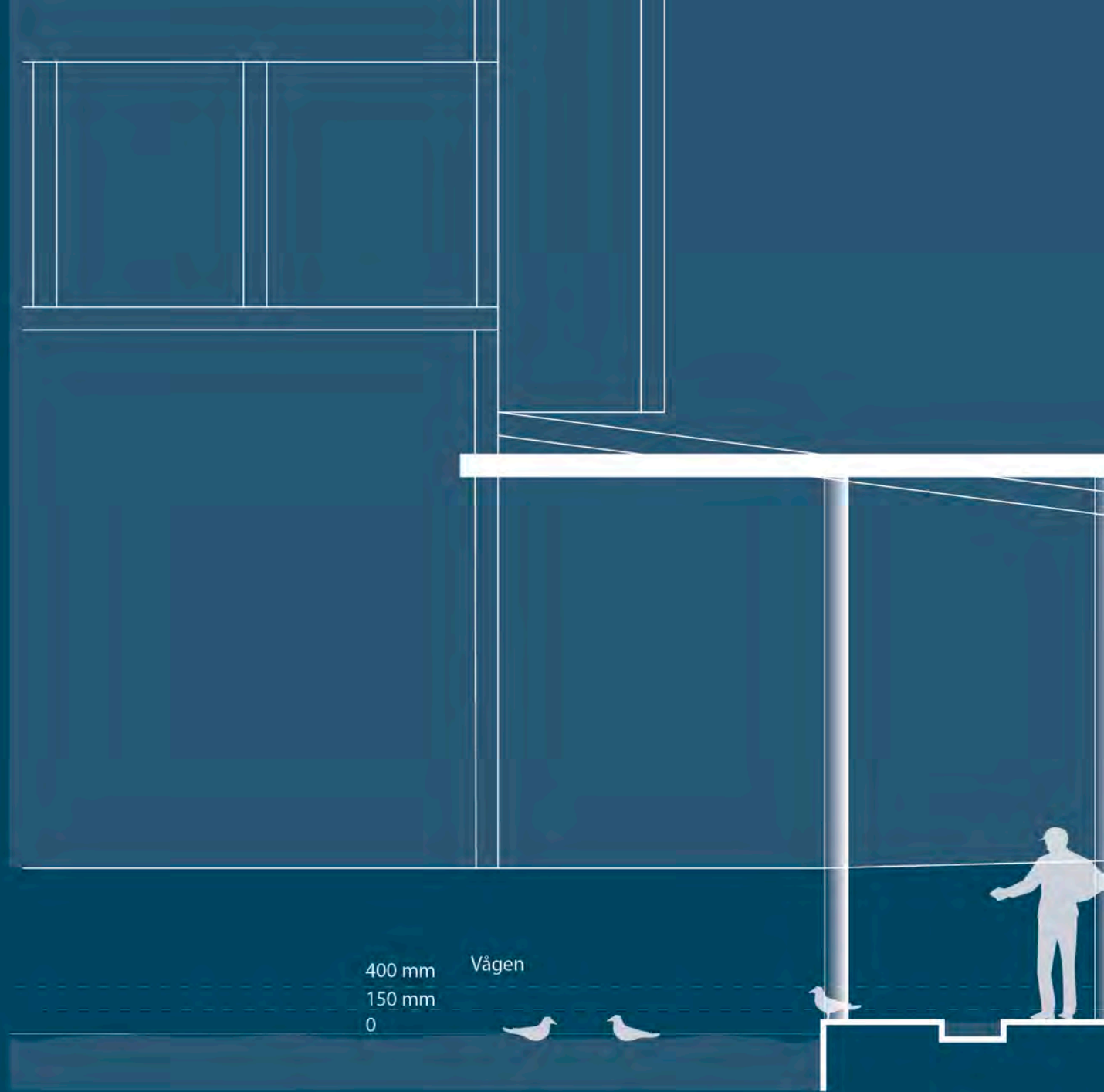
belysning

gangsone

uteservering

veibane

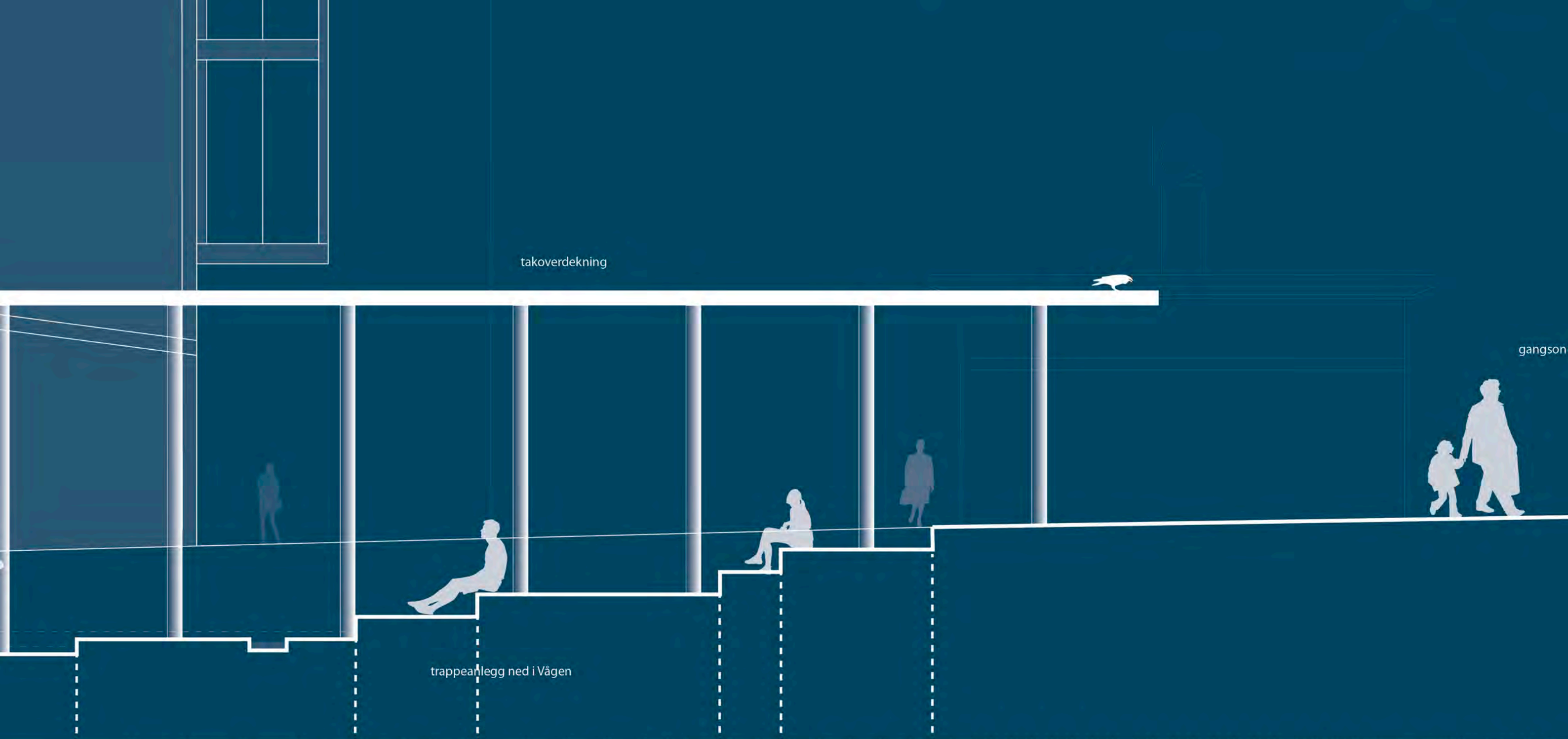

400 mm
150 mm
0

Vågen

Snitt 5b, 1:50 - Torget

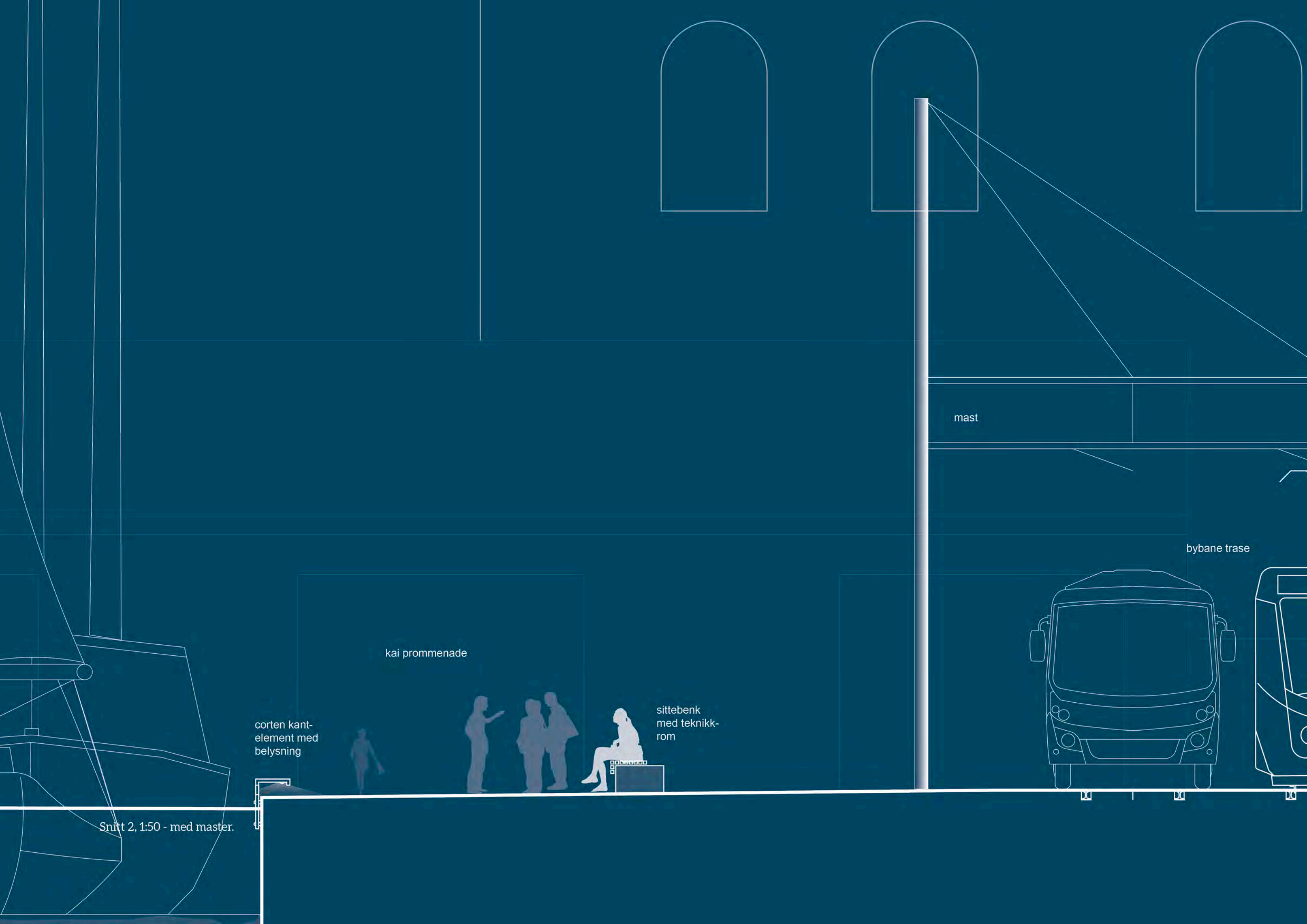

takoverdekning

gangson

trappeanlegg ned i Vågen

Snitt 2, 1:50 - med master.

corten kant-
element med
belysning

kai prommenade

sittebenk
med teknikk-
rom

mast

bybane trase

sykkelsti i
begge retninger

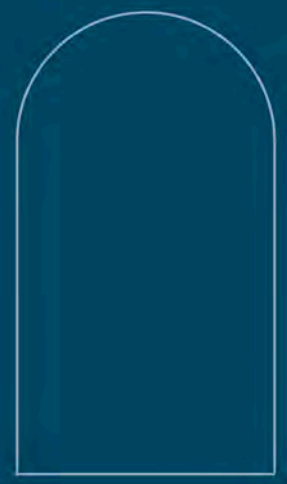
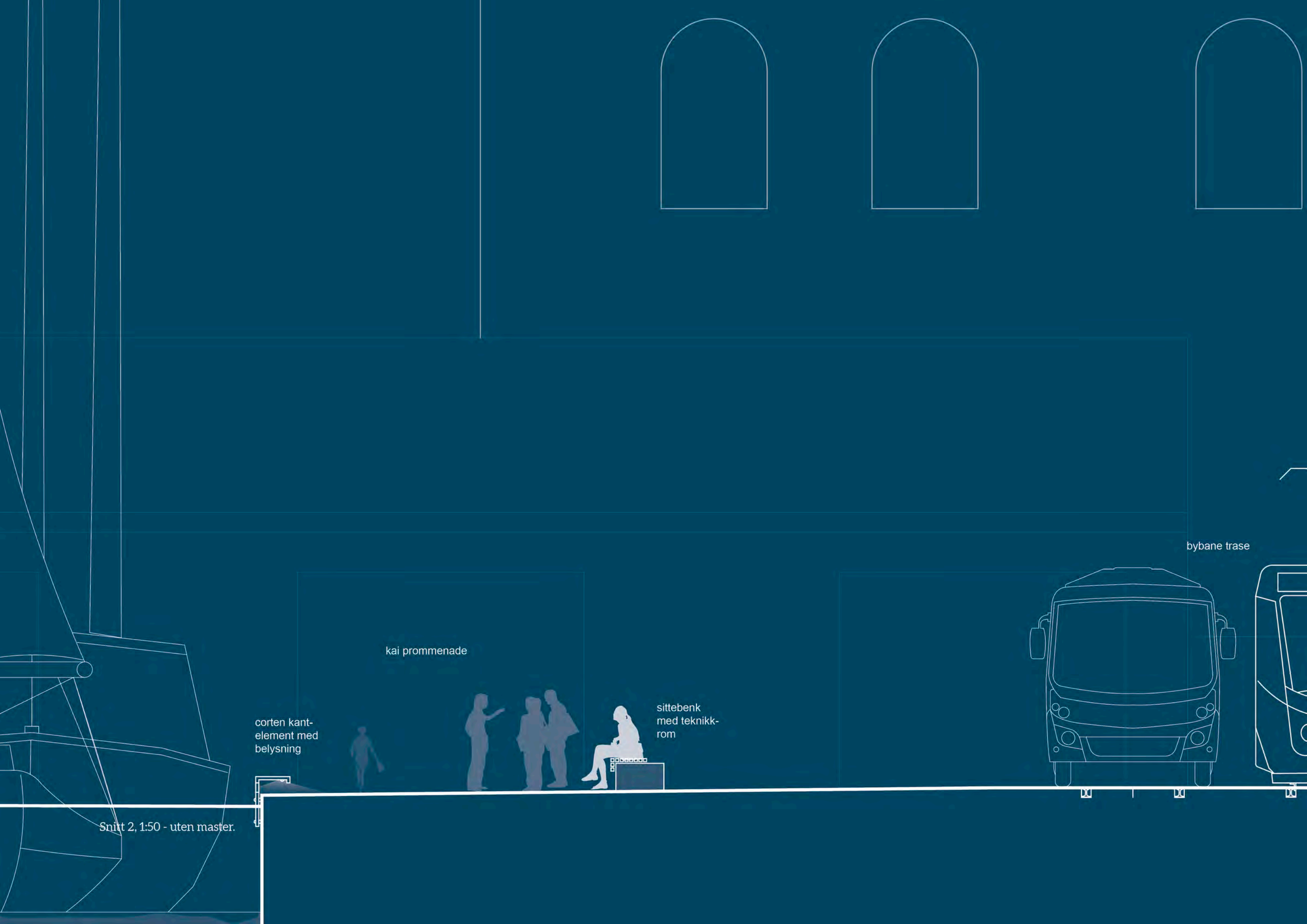
oppholdssone

belysning

Hansebryggen

uteservering på tredekke

bybane trase

kai prommenade

corten kant-
element med
belysning

sittebenk
med teknikk-
rom

Snitt 2, 1:50 - uten master.

sykkelsti i
begge retninger

oppholdssone

Hansebryggen

belysning

uteservering på tredekke

Vågen

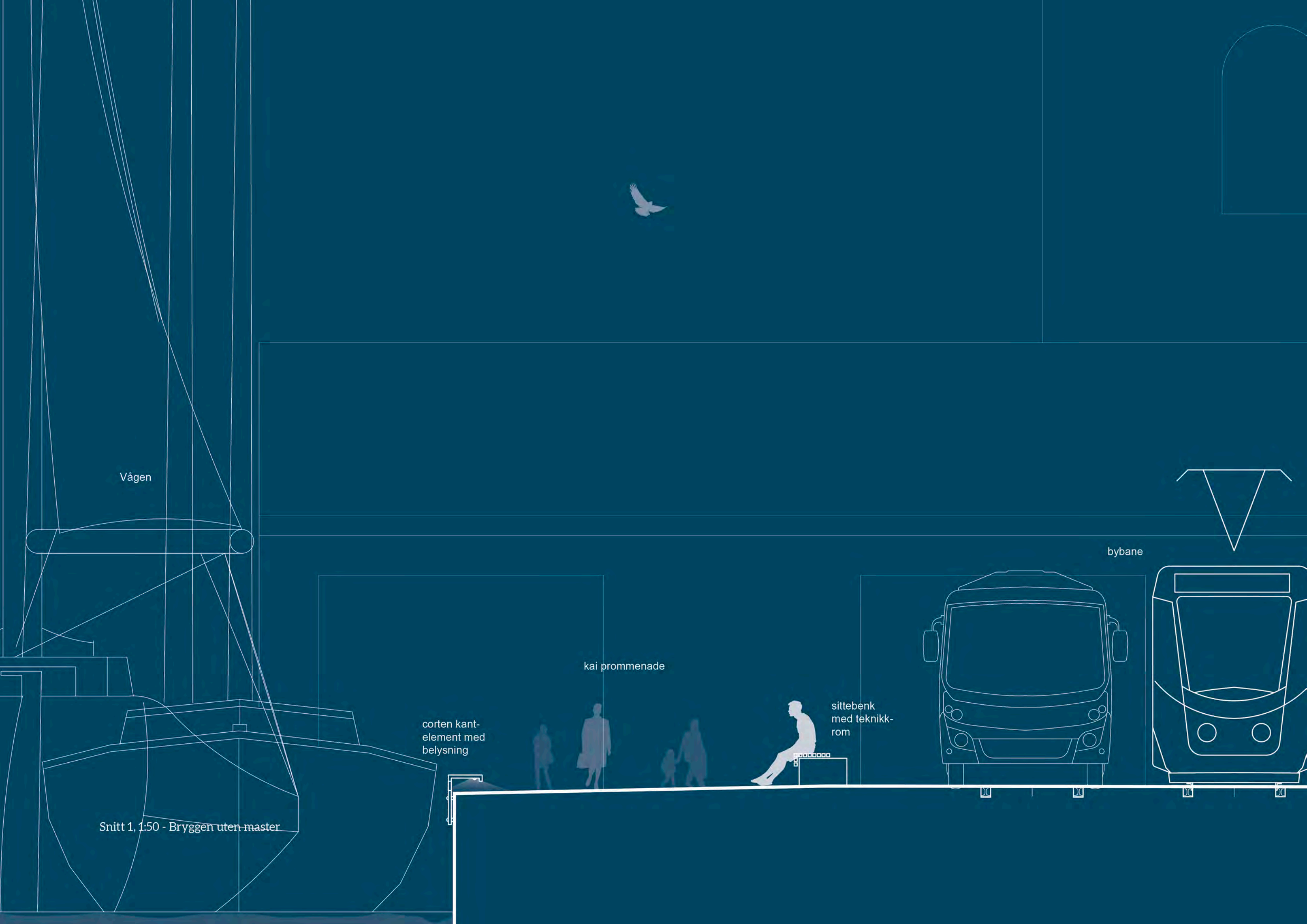
bybane

kai prommenade

corten kant-
element med
belysning

sittebenk
med teknikk-
rom

Snitt 1, 1:50 - Bryggen uten master

sykkelsti i
begge retninger

belysning

oppholdssone

Hansebyggen

uteservering på tredekke

Vågen

mast

bybane

kai prommenade

corten kant-
element med
belysning

sittebenk
med teknikk-
rom

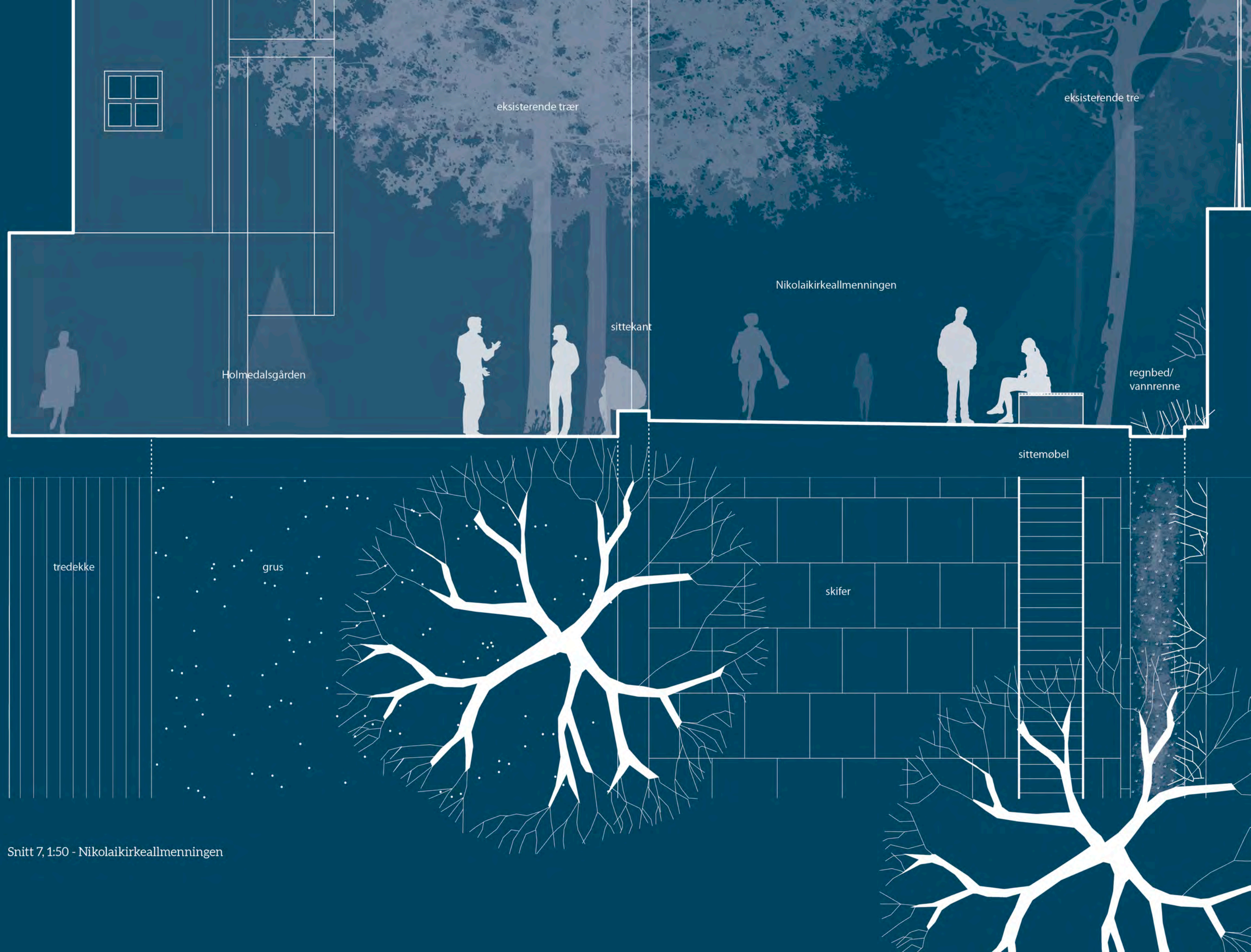
Snitt 1, 1:50 - Bryggen med master

eksisterende trær

eksisterende tre

Nikolaikirkeallmenningen

Holmedalsgården

sittekant

regnbed/
vannrenne

sitemøbel

tredekke

grus

skifer

Snitt 7, 1:50 - Nikolaikirkeallmenningen

støttemur
med gjerde

Nikolaikirkeallmenningen

rådstue ruin

bluet
brosteins
belegning

mørk
granitt

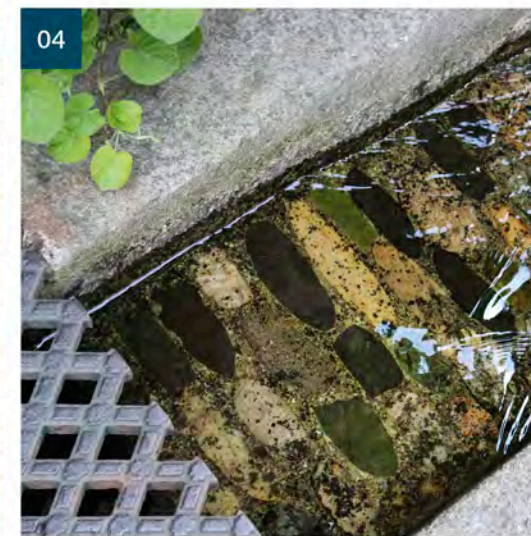
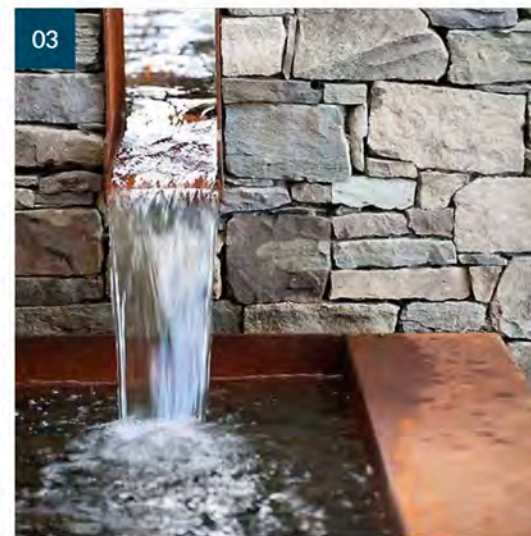
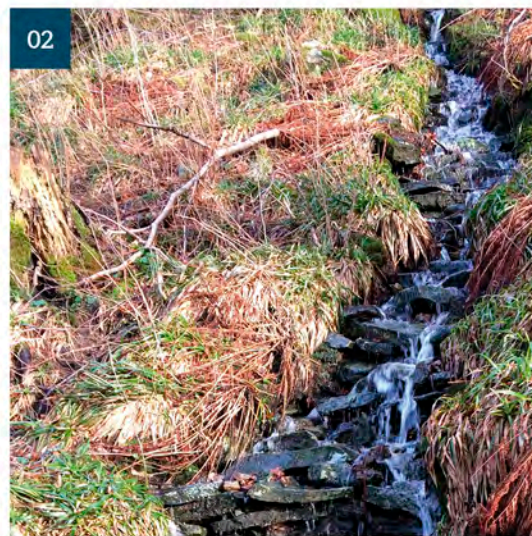
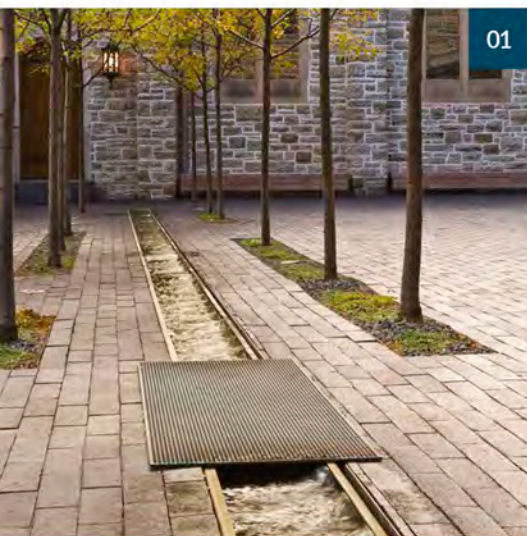
Bryggen

Langs Bryggen foreslås en gangsoner med en jevn belegning av jetbrente storgatestein.

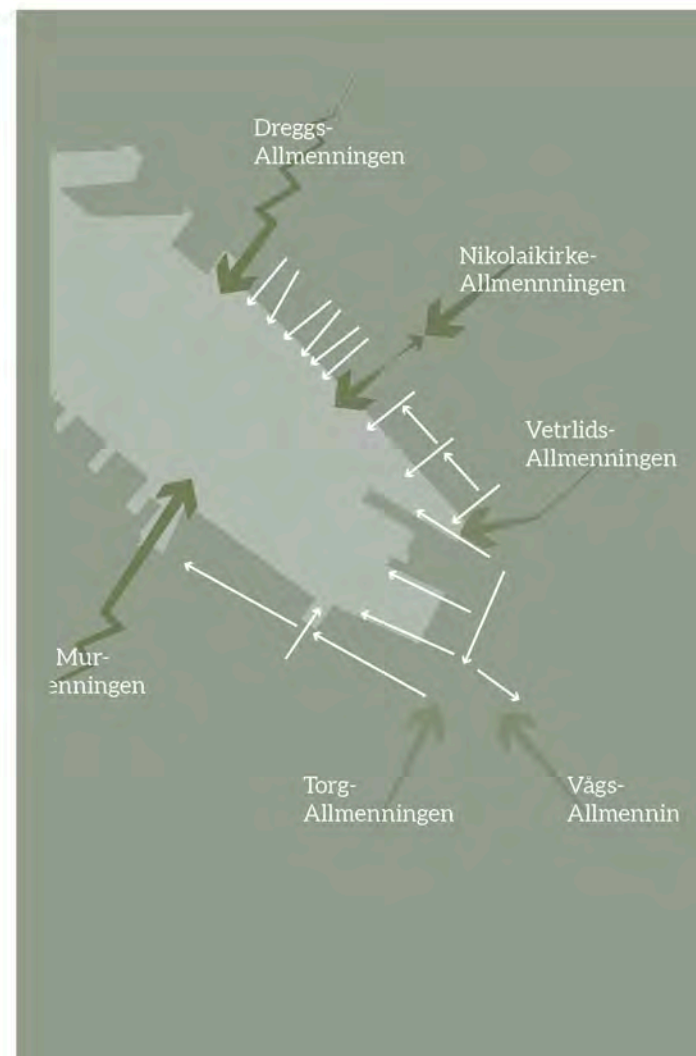
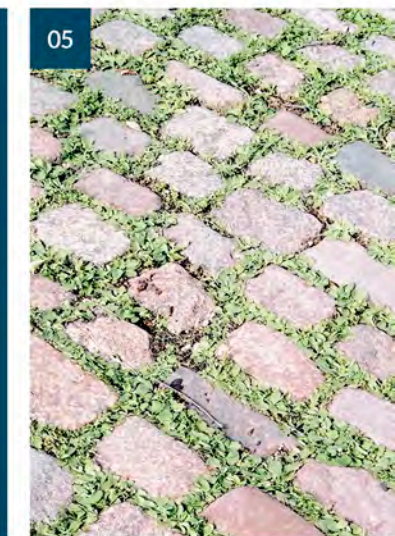
Mellom gangsonen og inn mot bebyggelsen tas de varierende avstandene til fasadene opp med en toppet storgatestein.

I forbindelse med at bebyggelsen på Bryggen skal heves kan sonen mellom gangarealet og fasadene fungere som en buffersone for den tilpasningen som kommer etterpå når bebyggelsen er hevet. Forslaget kan dermed anlegges til og med gangsonen, og etterpå når bebyggelsen heves etableres den siste delen av arealet inn mot fasadene.

- 01 Vannrenne
- 02 Vannløp
- 03 Utløp ved kaikant
- 04 Vannrenne
- 05 Storgatestein, gressarmering
- 06 Grønn steinmur i Bergen

06

Overvann understreker allmenninger og fire karakterområder

Håndteringen av overvann brukes til å understreke byens plassering mot Vågen samt karakteren av allmenningene og de fire karakteristiske områdene som plasserer seg mellom dem - Bryggen, Murbryggen, Torget og Strandkaien.

Dreggsallmenningen, Nikolaikirkeallmenningen og Østre Murallmenningen fremstår som grønne. Her fordrøyes vannet på sin vei mod Vågen i regnbed og grønne overvannsrenner, hvor det brukes sanselig for å skape grønne og frodige stemninger omkring nye parkpregede oppholdssoner og rekreative funksjoner. I Vetrilidsallmenningen og Torgallmenningen fordrøyes vannet i løsninger som understreker allmenningene som grønne gateforløp, og i Vågsallmenningen, hvor den åpne plassen og utsikten mot Vågen er i fokus, håndteres vannet i urbane overvannsrenner.

Ved Bryggen ledes vannet i render som vinkles i forskjellige retninger for å understreke den karakteristiske bebyggelsesstrukturen og de varierte gavlene som oppleves mot Vågen. Langs Murbryggen og Strandkaien blir vannrennene lineære og urbane, og vannet ledes i rette linjer mod Vågen, for å understreke gateforløpene og den taktfaste kvartalstrukturen. Ved Torget plasserer vannrennene seg så de naturlig følger de nye oppholdssonene som kiler seg inn i Vågsbunnen.

Allmenninger

Det historiske motivet med gater og allmenninger mot byen er tydelig i Bergen og styrkes delvis ved å sikre den visuelle kontakten til vannet, og delvis ved at forbindelsen fra kaien inn til byen gjøres tilgjengelig for rekreasjon, så gater og allmenninger får flere funksjoner og kvaliteter.

Allmenningene møter havnen i gulvet og i byfronten, som tegnes av husenes fasader mot vannet. Siden allmenningene fungerer som skille mellom de ulike kvartalene og de ulike byplanhistoriske epokene, tegner de seg også i belegningen ut mot kaien.

Nikolaikirkeallmenningen er viet ekstra oppmerksomhet ved at eksisterende kvaliteter framheves og miljøet fortettes. Plassen foran rådhusruinen oppgraders og allmenningen tydeliggjøres i havneforløpet ved å legge en honnørbrygge ut i vannet i forlengelsen av allmenningen. Allmenningens forløp videre opp i byen forbi Øvregaten styrkes gjennom bevisst og enhetlig bruk av belysning, belegning og vegetasjon.

Vegetasjonen i Dreggsallmenningen og Nikolaikirkeallmenningen vil være synlig når man beveger seg rundt i kaiområdene. Dette styrker allmenningenes lesbarhet både som byrom og som skillelinjer. Kaiområdet holdes helt fri for vegetasjon, og den generelle kontrasten mellom allmenning og kaiområde fremhever begge byrommenes egenart og kvalitet.

Beplantning og belegningsdetaljer i allmenningene fordrøyer avrenningen av overvann mot havnen. Belegningslinjene som markerer allmenningene nede på kaien er overvannsrenner.

Dreggsallmenningen omdannes til en ny park med lekeelementer, kunst, muligheter for opphold, samt regnbed som fordrøyer overvann. Det grønne uttrykket gjøres markant bl.a. gjennom å minimere arealet til de belagte arealene og hvor det er mulig bruke grønne belegningstyper som gressarmoring, trær og grusstier. I den nye parken innpasses Maria-kirkens plass og siktlinjer, og det det skapes nye forplasser til Bymuseet og de tilstøtende hotellene.

Master

For å gjøre den visuelle påvirkningen av bybanens master så små som mulig, foreslås det å bruke ensidige master, og plassere dem på den siden av bybanen som vender mot Vågen. Det blir dermed behov for færre master, og plasseringen tett på Vågen vil minske den visuelle påvirkningen av mastene, som inngår i et harmonisk samspill med skipsmastene og øvrig utstyr som preger havnen.

▲ Visualisering B2 - Bryggen og Bybanen (uten master).

▲ Visualisering B2 - Bryggen og Bybanen (med master).

Sjøboder på Dreggskai, skur langs Bryggen og Trianglen ved Torget

Skur og master karakteriserer havnen

Storgatesteinsbelagte gateforløp og aktiviteter langs kaien på Murbryggen

Det store åpne rom på Torget

Fiskekasser preger byrommet havnen

Kulturminner – store forandringer med kaien og vannet som fellesnevner

Bryggen er en fortelling om en svunnen kultur og tid. Mye har forandret seg, kaien har endret seg, men det er fortsatt sammenheng mellom bygningene og det stedet de står. Hansahandelen er opphørt, varer lastes og losses ikke lenger langs kaiene, og sjøhusenes bruk er endret.

Men beliggenheten ved kaiene og orienteringen mot vannet er fortsatt vesentlig. Ikke bare Bryggen er et viktig kulturminne. Også de øvrige kvartalene som omslutter indre del av Vågen har høy historisk verdi som vitnesbyrd om ulike sekvenser i byutviklingen, ulike byplaner og om endrede rammevilkår for hva og hvordan man bygget. De ulike kvartalene har kaien og Vågen som fellesnevner, som styrkes gjennom helhetlig materialbruk.

Kulturminneverdiene og den historiske lesbarheten er satt i fokus gjennom følgende grep:

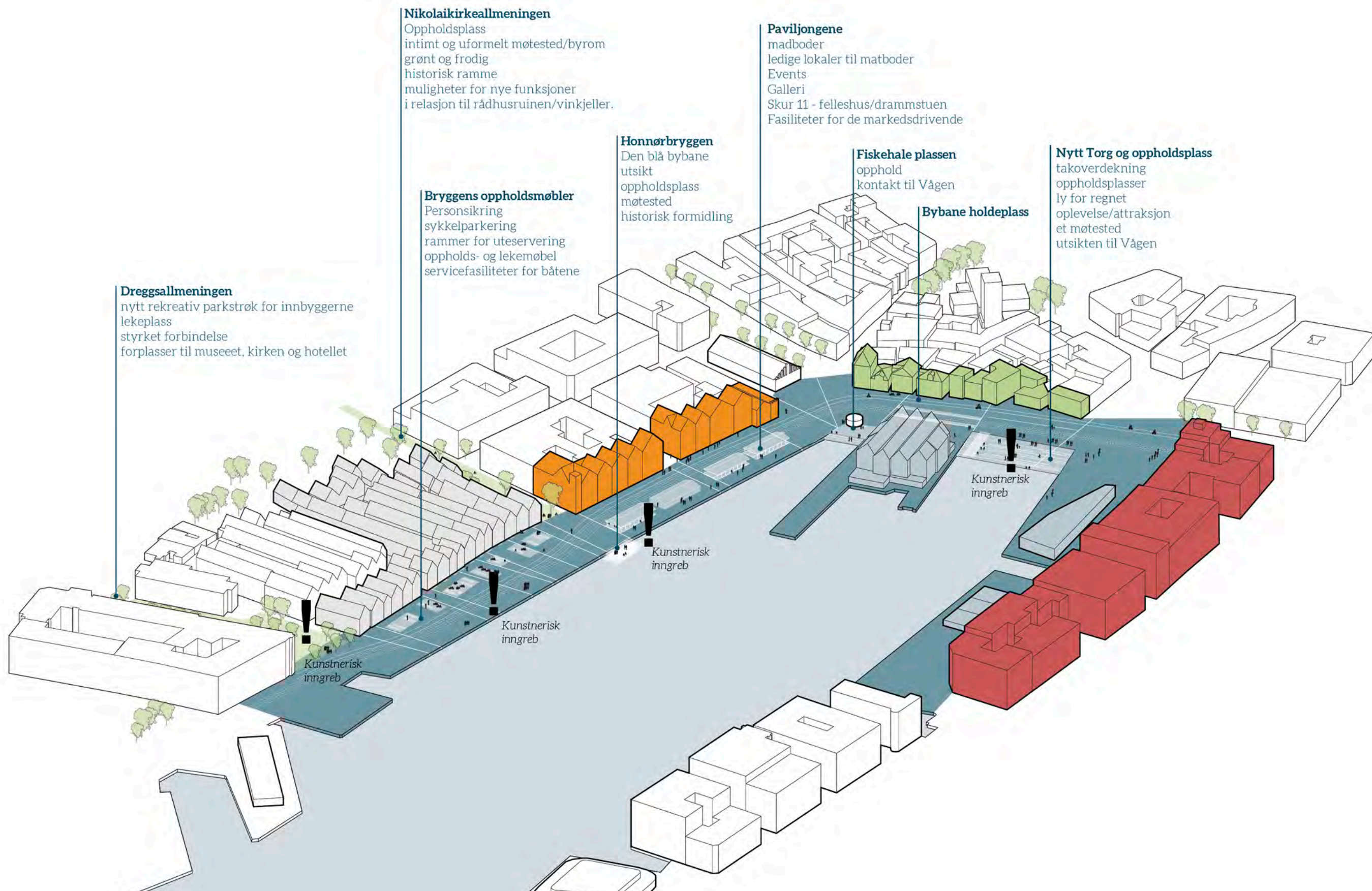
- En sammenhengende belegning bidrar til å definere havnen som et spesielt sted og nedtoner bybanen som blir en gjest i havnen.
- Orienteringen mot vannet er markert i belegning og med overvannsrenner mot Vågen.
- Historisk sett har det i havnen vært han-

del og et levende byliv langs hele kaikanten. Dette bylivet er forsøkt gjenopprettet ved å spre marked og nye funksjoner langs hele kaikanten.

- Opplevelsen av de ulike kvartalene rundt Vågen styrkes, slik at deres ulike kvaliteter framstår tydelige og at de oppleves som sammenhengende helheter atskilt av allmenningene.
- Dreggsallmenningens og Nikolaikirkeallmenningens opprinnelige roller som grønne og parkpregede forbindelser for byens borgere ned til havnen forsterkes ved å tilføre nye grønne elementer.
- Nye paviljonger på Murbryggen gjen-skaper et romlig forløp som tidligere var skapt av havneskur.
- Granitt og storgatestein brukes igjen som det gjennomgående materialet på havnens gulv. Ved bryggebebyggelsen framheves materialenes spesielle karakter blant annet i form av skifer og tredekke.
- En ny plassdannelse ved rådhusruinen i Nikolaikirkeallmenningen setter fokus på den tidligere plasseringen av rådhuset og den gamle bystrukturen i tilknytning til dette. Samtidig trekkes belegningen nord for Øvregaten videre ned mot havnen så det skapes et samlet gulv og en sammenheng med den øvre del av Nikolai-kirkeallmenningen opp mot den gamle Nikolaikirken.

- Det etableres en flytebrygge – honnør-brygge – i forlengelsen av Nikolaikirkeallmenningen. Dette gir skaper et sterkt og formelt sted som bryter den langsgående kaikanten og understreker det historiske sporet av Nikolaikirkeallmenningen som byens første hovedgate ned mot havnen.
- Det skapes tilkomst til vannet i et nytt trappeanlegg på Torget
- Ved en eventuell framtidig utbygging av trappeanlegget ved Torget kan en kunstnerisk nyfortolkning av den tidligere «Triangelen» skape en ny attraksjon og spesiell opplevelse i Vågen.
- Sikring mot terror er innarbeidet som en integrert del av møbelementet og med historisk referanse til de tidligere elementene som man har kunnet oppleve i havnen.

Nikolaikirkeallmeningen
Oppholdsplass
intimt og uformelt møtested/byrom
grønt og frodig
historisk ramme
muligheter for nye funksjoner
i relasjon til rådhusruinen/vinkjeller.

Paviljongene
madboder
ledige lokaler til matboder
Events
Galleri
Skur 11 - felleshus/drammstuen
Fasiliteter for de markedsdrivende

Honnørbyggen
Den blå bybane
utsikt
oppholdsplass
møtested
historisk formidling

Fiskehale plassen
opphold
kontakt til Vågen

Nytt Torg og oppholdsplass
takoverdekning
oppholdsplasser
ly for regnet
oplevelse/attraksjon
et møtested
utsikten til Vågen

Bryggens oppholdsmøbler
Personsikring
sykkelparkering
rammer for uteservering
oppholds- og lekemøbel
servicefasiliteter for båtene

Bybane holdeplass

Dreggsallmeningen
nytt rekreativ parkstrøk for innbyggerne
lekeplass
styrket forbindelse
forplasser til museet, kirken og hotellet

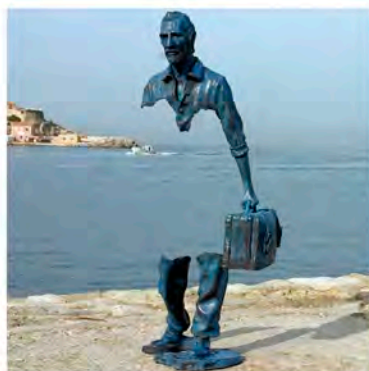
Kunstnerisk inngreb

Kunstnerisk inngreb

Kunstnerisk inngreb

Kunstnerisk inngreb

Konstinspirasjon

DEN AKTIVE KAIKANTEN

Løsningen skaper en rekke byrom som både gir plass til verdenskulturarven og understøtter nåtidens byliv i Bergen. De enkelte byrom inviterer til forskjellige aktiviteter gjennom døgnet og året. Bybanen inngår som en naturlig integrert del av bybildet.

Havneområdet har over tid gått fra å være en ren handelshavn til å være mer rekreativ med både opphold, offentlige funksjoner og marked. Denne funksjonsendringen gjenspeiles og styrkes ved at større deler av kaiområdet avsettes til rekreasjon og opphold.

Allmenningene er viktige for kaien, delvis ved at de skaper visuell kontakt og leder oppmerksomheten fra byen og ned mot vannet, og delvis ved at de er attraktive og rekreative, med en sterk grønn identitet og en bruk som sosiale forbindelsesrom.

Paviljonger

Langs kaikanten er markedsområdene lagt ut langs en større del av kaien, og tilbyr mange muligheter for opphold underveis. På kaien foran Murbygningen har de nye paviljongene en størrelse basert på historiske referanser. Deler av FiskeTorget fristilles på denne måten slik at den viktigste fysiske og visuelle kontakten mellom Vågsalmenningen og vannet styrkes.

Paviljongene er åpne bygninger – trekonstruksjoner med saltak som heves opp på en granittsokkel som også fungerer som terrorbarriere. I paviljongene tilrettelegges det for street food-nisjer som kan benyttes eller stå som tomme, tilgjengelige rom, alt etter årstid og høytid. Bygningene lyser som diskrete lanterner med en varm karakter og en fysisk utforming som vektlegger de indre rommene og lar tømmerdetaljer og materialer bære bygningenes identitet.

Taket på Torget

På Torget plasseres et stort tak som gir ly for regn. På undersiden av taket gjenspeiler takets materiale vannet i Vågen og bylivet på Torget, og tilfører Torget en ny mulighet for opphold. Taket er flatt og kan fungere som vannstandsmåler for Vågens forskjellige vannstands nivåer, og som en anerkjennelse og referanse til den historiske bakgrunn med markedsboder med flate tak. Det flate taket skaper samtidig mest mulig visuell ro i sitt samspill med bebyggelsen på Zachariasbryggen.

Opphold i kantsonen langs kaien

Den langstrakte 6 meter brede sonen langs kaien uttrykker møtet mellom land og vann, med muligheter for opphold hvor lokale og turister kan stoppe opp og betrakte livet blant båtene og skipene. Skipene legger til og benytter sonen til forskjellige havneaktiviteter.

Trappeanlegg på Torget med tilkomst til vannet

Den sterkeste forbindelsen til Vågen opplever man på Torget, hvor nye trappeanlegg gir direkte adgang til vannet. Trappeanlegget står som en flate påvirket av Vågens bølger. Med referanse til vannets naturlige avleiring av steinmaterialer ved kystene anlegges flatene tette ved vannet med store og brede belegningssteiner og med mindre formater jo lengre man kommer fra vannet og inn mot byen. I trinnflatene bygges det inn langstrakte bassenger. I takt med vannstandens forskjellige nivåer – både i løpet av døgnet og avhengig av værforhold – vil bassengene fylles opp med vann og formidler på den måten vind, vann og vær og byens forhold til Vågen. Trappeanlegg, tak og vannet i bassengene skaper en ny attraksjon og nye fortellinger. Man kan stikke føttene ned i vannet, leke i vannet, oppholde seg i trappene, nyte utsikten utover Vågen og spise en uformell lunsj med venner og familie.

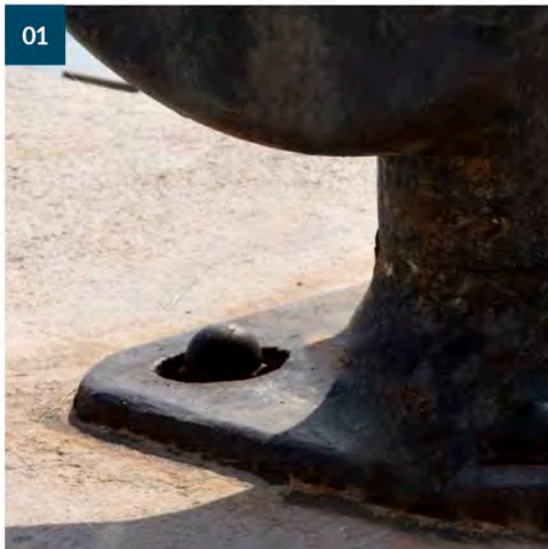
Bybanen glir i lav fart over den travle Bryggen uten å gjøre stort vesen av seg, mens livet utfolder seg rundt.

KUNST

Integrering av stedsspesifikk kunst kan spille sammen med havnen som sted, Vågen, de mange funksjoner og sosiale arenaer, og ikke minst de mange historiske fortellingene som fins på dette stedet. Forslaget peker ut en rekke steder i havnen hvor kunst kan være med på å skape oppmerksomhet, aktivitet og eierskap, fortelle historier, utfordre og provosere.

Kunsten kan også være med på å formidle og modne den forandringsprosessen som havnen skal gjennomgå, ved å bruke midlertidige kunstprosjekter ved for eksempel oppstart av byggeplass, på byggeplassgjerd og lignende.

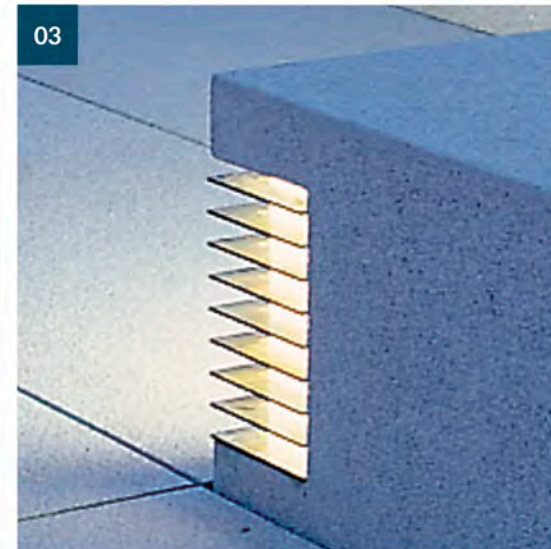

01

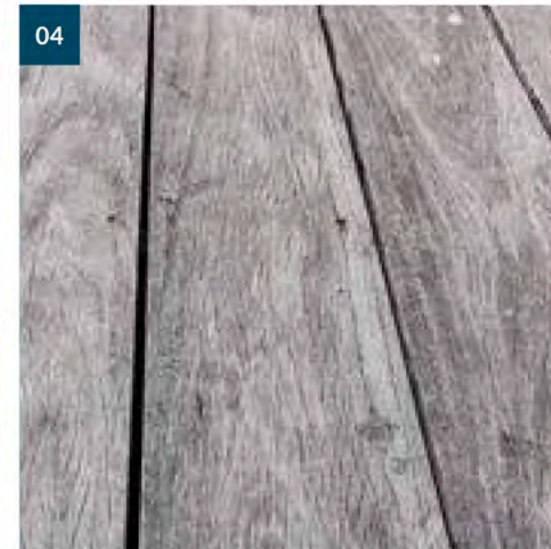

02

- 01 Pullert i støpejern
- 02 Tak i rustfrit stål
- 03 Lysarmatur i granittplint
- 04 Tredekke
- 05 Corten-stål ved overganger og kaikant
- 06 Tre på benk

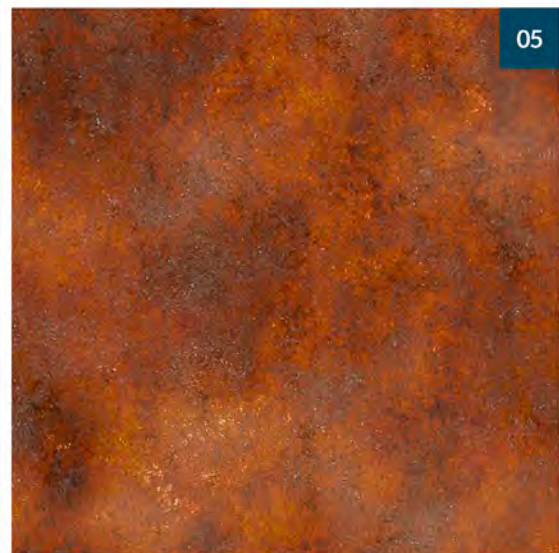

03

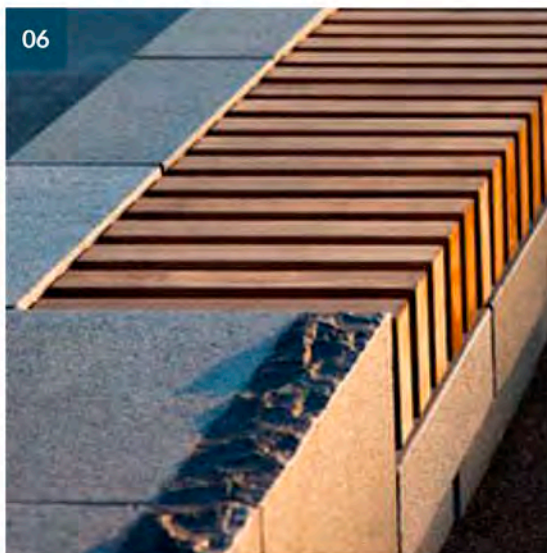

04

05

06

Byelementer

Nye elementer langs havnen skaper muligheter for opphold og tilfører en menneskelig skala i de store byrommene. Integrert belysning er med på å understreke den mer intime karakteren. Strategien for møblering av havnen bygger på en enkel designtilgang og en bevisst bruk av materialer. Granitt, tre og cortenstål er de gjennomgående materialene som tegner nye lag for rekreasjon i havnen. De utmerker seg alle ved å være robuste og velkjente materialer i en havn.

Forskutte tredekker langs bryggebebyggelsen gir muligheter for uteservering og uformelt opphold. Materialet er valgt som en referanse til de historiske bygningene og de mange tre-kassene man før i tiden brukte til salg av fisk. Det varme materialet oppfordrer på samme måte til opphold og aktiviteter.

Enkle granittsokler i forskjellige lengder innarbeides langs havnen i forskjellige soner. Felles for soklene er at de overordnet følger havnens retning. Ved bryggebebyggelsen

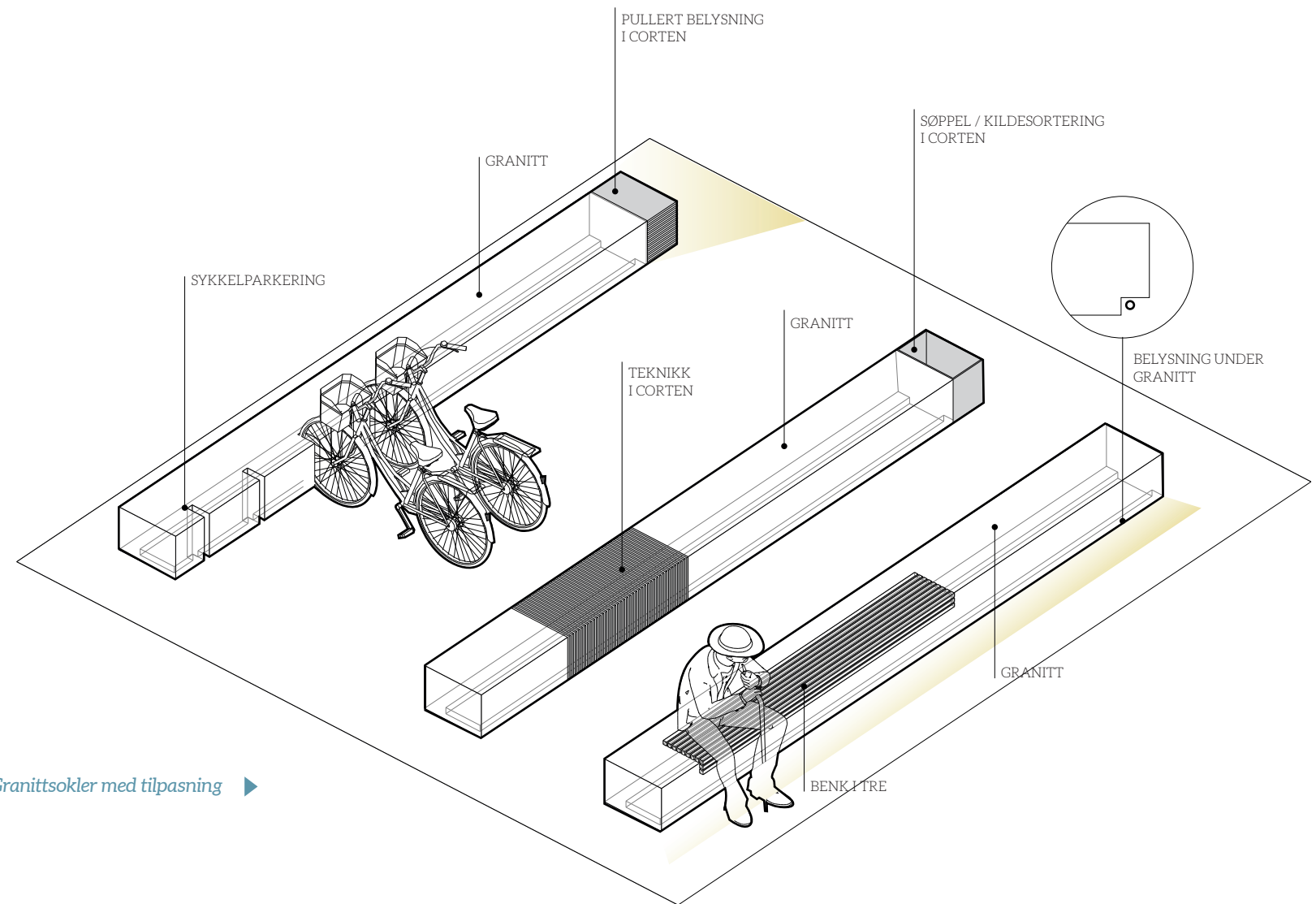
sammenstilles de med tredekker som skaper mindre soner for opphold og uteservering. Langs kaikantene fungerer soklene både som sittemøbel, belysningskilde og teknikkservice for båter som ligger langs kaien. Ved å skjære vertikale slisser i soklene innarbeides sykkel-parkering på forskjellige steder.

Soklene er på samme måte tenkt som terror-sikring i de områdene hvor risiko for bevisst påkjøring er til stede. Det vurderes å være langs bryggebebyggelsen, ved de nye markedspaviljongene og ved Torget og det nye bybanestoppet.

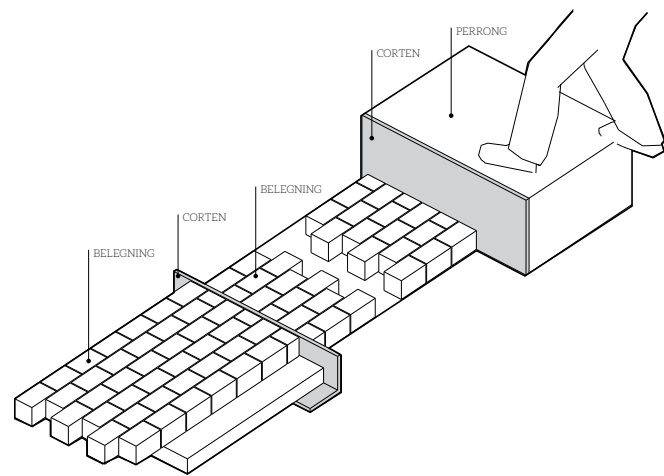
De nye paviljongene står på litt hevede platåer med tredekke og ramper langs hver side, som inviterer til uformell passasje. Kanten skaper en mulighet for opphold og fungerer samtidig som sikring mot terror. Ved å bygge inn en betongfender i dekket og kle den med tre er det sikret og det framstår samtidig som en naturlig og integrert del av paviljongene.

Langs kaikanten introduseres et nytt kantelement i cortenstål som formidler overgangen mellom havn og vann. Her er det integrert belysning, fortøyningsmuligheter og den hevede kanten markerer en visuell avgrensning. Cortenstålet går igjen i kanter flere steder, for eksempel mellom tredekke og belegning ved bryggebebyggelsen.

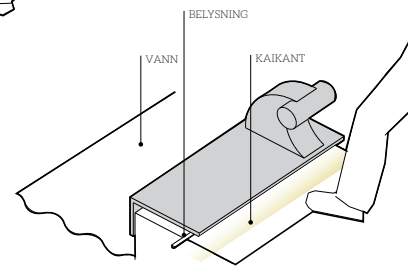

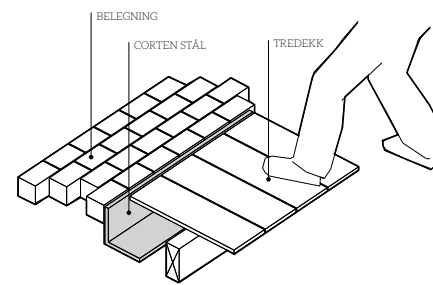
Granittokler med tilpasning ▶

Corten-stålet formidler overgangen mellom belegningen

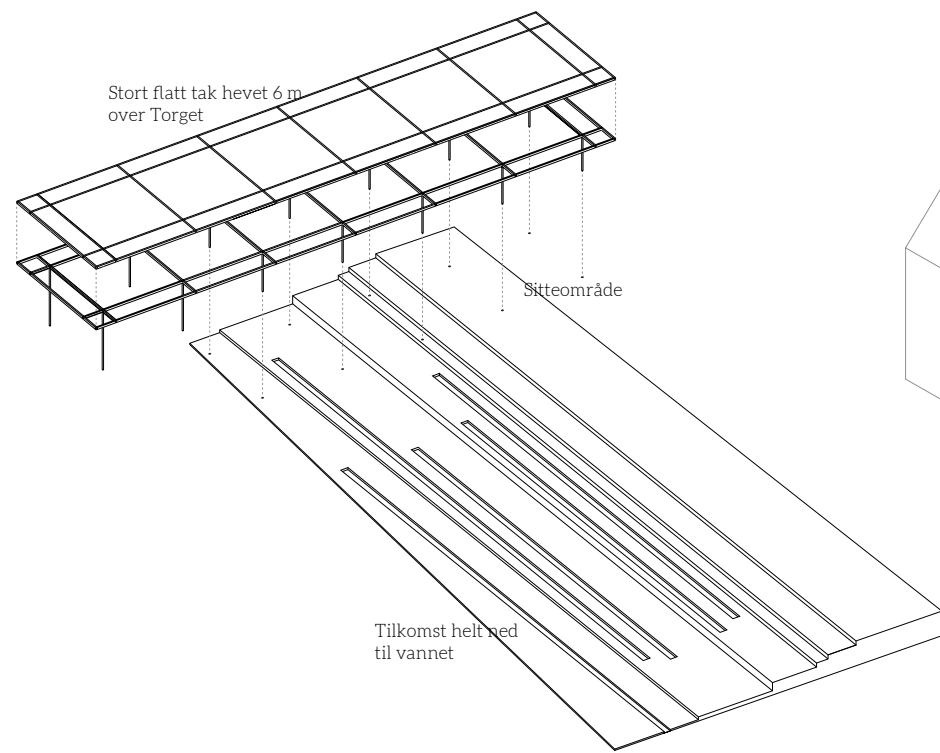

Kantsonen langs kaien

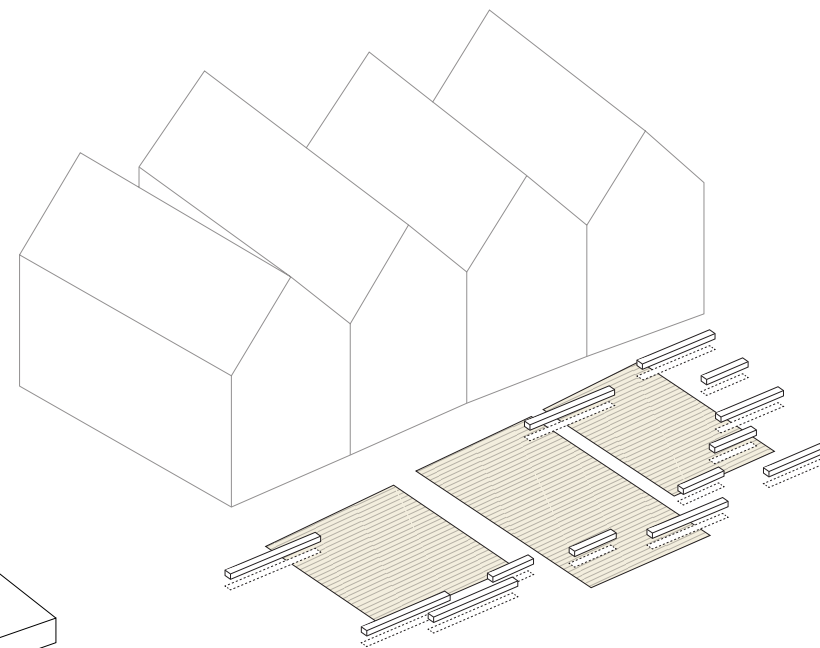

Tredekke ved Hansabryggen

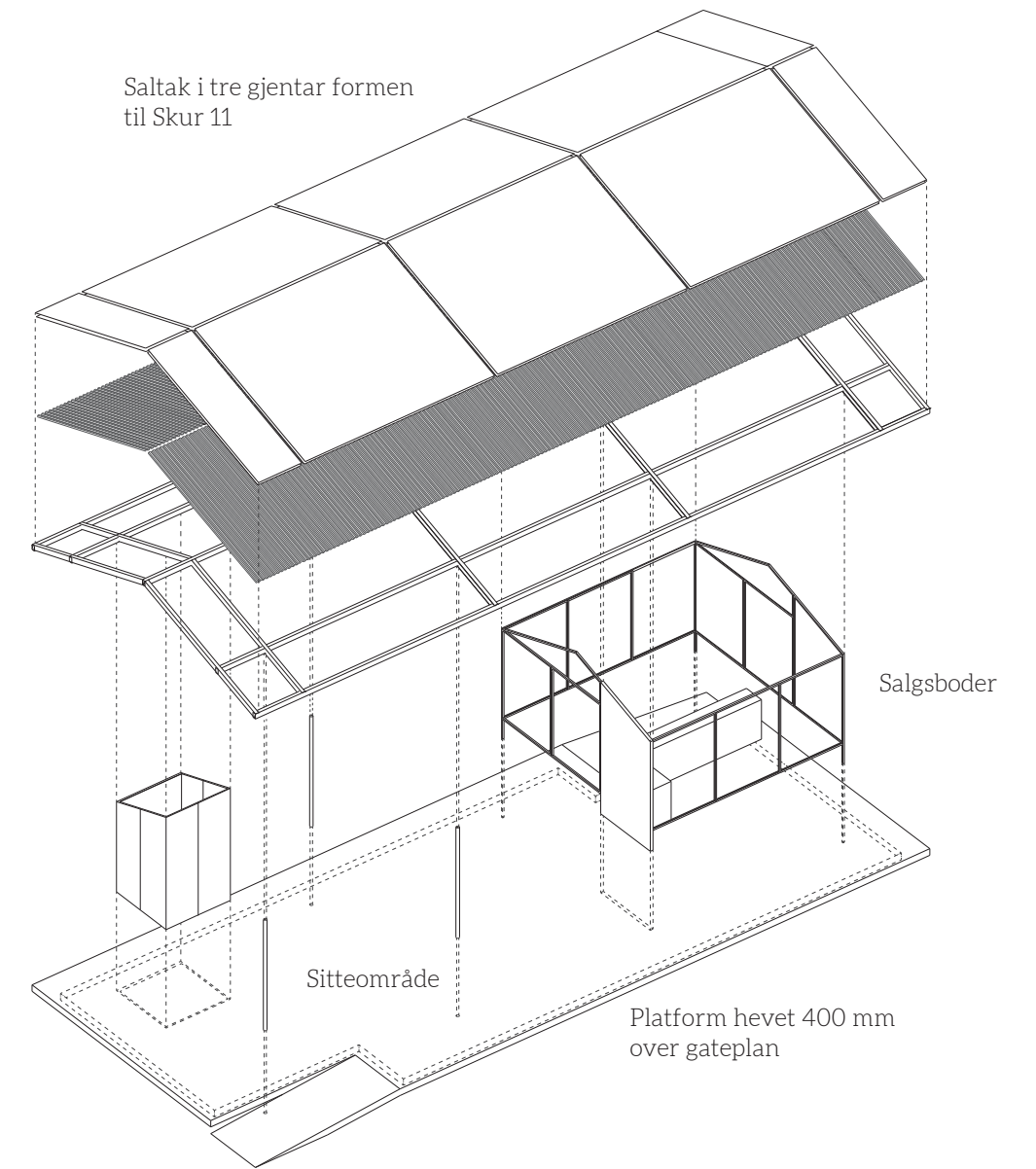

Taket på Torget

Tredekke ved Bryggen

Paviljon

▲ Visualisering B1 - Bryggen og Bybanen (uten master).

Visualisering B1 - Bryggen og Bybanen (med master).

